

ATILIM
ÜNİVERSİTESİ

ATÜGAM

**GÖÇ VE SOSYAL UYUM SÜRECİ:
HATAY İLİ ÖRNEĞİ**
Araştırma Raporu

**Dr. Öğr. Üyesi Asuman Özgür Keysan | Doç. Dr. Doğa Elçin |
Doç. Dr. Ilgar Seyidov | Doç. Dr. Ceyhan Çiğdemoğlu**

2022

ATÜGAM

**GÖÇ VE SOSYAL UYUM SÜRECİ:
HATAY İLİ ÖRNEĞİ**
Araştırma Raporu

**Dr. Öğr. Üyesi Asuman Özgür Keysan | Doç. Dr. Doğa Elçin |
Doç. Dr. Ilgar Seyidov | Doç. Dr. Ceyhan Çiğdemoğlu**

2022

* Bu rapor Atılım Üniversitesi Araştırma Destekleri Programı (ADP) kapsamında desteklenen ATÜ-ADP-2122-03 numaralı projenin çıktısı olarak üretilmiştir.

Görsel 1: Antakya Mozaik müzesi, Mozaik parçası Hatay / Türkiye

1. Projenin Amacı ve Konusu

Bugüne dek göç araştırmalarında ifade edildiği gibi, kitlesel akınlar birçok sorunu beraberinde getirmiş, yerel halk ve göç eden topluluk arasında çatışmalara yol açmıştır. Bu çatışma ortamını ortadan kaldırmak ya da etkilerini azaltmak adına farklı sınıfsal dinsel, kültürel, etnik grupların birlikte yaşamı nasıl kurabileceklerine odaklanan, bir diğer bir deyişle sosyal uyumun (entegrasyonun) sağlanmasını hedefleyen kapsamlı yaklaşım ve stratejiler önerilmiştir (bkz. Ager ve Strang, 2008).

Literatürde göç, sosyal uyum ve toplumsal kabul üzerine olan çalışmalar konuyu mülteciler ve ev sahibi topluluk olmak üzere iki boyut üzerinden ele almaktadır. Bu çalışmaların büyük bir bölümünü ilk boyutu oluşturan mültecilerin gözünden ev sahibi topluluğa uyum tartışmaları oluşturmaktadır. Mültecilerin Türkiye'ye entegrasyon süreci eğitim, sosyo-ekonomik statü (iktisadi kaynaklara erişim, vb.), etnik köken ve din boyutlarıyla ele alınmıştır (bkz. Dinçer ve diğerleri, 2013; Özden, 2013; İçduygu, 2015; Lazarev ve Sharma, 2017; Baban ve diğerleri, 2017; Seyidov, 2021, İvrendi 2021). Ercoşkun (2015) tarafından yapılan bir araştırma, yerel nüfus ile Suriyeli mülteciler arasında ekonomik, kültürel ve sosyal konular dahil olmak üzere ciddi sosyal eşitsizlikler olduğunu ve bunun da mültecilerin ev sahibi topluluk üyeleriyle entegrasyon sürecini sekteye uğrattığına dikkat çekmektedir. Benzer bir şekilde, Türkiye'de yaşayan Suriyeli mülteciler üzerine yapılan bir araştırma ekonomik kaynaklara sahip olmanın mültecilerin ev sahibi topluluk üyeleriyle entegrasyon sürecini hızlandırdığını öne sürmektedir (Şimşek, 2018; Kocadaş, 2021). Sosyal entegrasyonun eğitim boyutuna odaklanan çalışmalar ise eğitimin mültecilerin toplumsal

uyumu için çok önemli olduğunu fakat, Türkiye'deki eğitim programlarının içeriğinin entegrasyon ve çok kültürlülük bakış açılarından yoksun olduğunu belirtmiştir (bkz. Aydın, Gündoğdu ve Akgül, 2019; Duman, 2019; Çelik ve İçduygu, 2019). Buna karşılık, etnik kökenin uyum sorununu azalttığını, özellikle her iki grubun da etnik kökenleri paylaştığı sınır illerinde yerel halk ile Suriyeli mülteciler arasında sosyal kabul sürecinin hızlandığını ve daha az uyum sorununun olduğunu belirten çalışmalar da mevcuttur (Biçer, 2017).

Sosyal entegrasyonun sağlanmasının ön koşullarından bir tanesi, hem Suriyeli mültecilerin hem de Türk vatandaşlarının birbirlerine karşı tutumlarının anlaşılmasının gerekliliğidir. Bu doğrultuda bir grup çalışmanın da Suriyeli mültecilerin Türklere karşı tutumlarına odaklandığı görülmektedir. (Erdoğan, 2014; Apak, 2015; Karasu, 2016; Kağnıcı, 2017). Sosyal kabul ve uyum konusuna odaklanan çalışmalar arasında, bir grup araştırma Suriyeli mülteciler ile yerel halk arasındaki sosyal kabul ve kültürel ve sosyal uyum süreçlerinin yüksek düzeyde olduğunu altını çizerken (Erdoğan, 2014; ORSAM, 2015), diğer çalışmalar toplumsal kabulün ve uyum sürecinin istenilen düzeyde olmadığını belirtmektedir (Sezgin ve Yolcu, 2016; Tunç, 2015).

Proje kapsamında Türkiye ile Suriye arasındaki sınır hattında yer alan ve en fazla mülteci çeken kentlerden biri olan Hatay iline odaklanılacaktır. Hatay Suriye ile sınırı olması nedeniyle geçici koruma altında Türkiye'de ikamet eden Suriyeli nüfusun yüksek olduğu bir ilimizdir (GİGM, 2022). Hatay ilindeki Suriyelilerin Türkiye'ye zorunlu göç

süreci ve gündelik yaşam pratiklerini inceleyen birçok çalışma bulunmaktadır. Bir kısım çalışma Suriyelilerin, “kent yaşamına ve yerel işgücü piyasasına katılma, kendi işyerlerini açma, Türkçe öğrenme, çocuklarını okula gönderme, Hatay’da düşük kiralı konut bölgelerinde mekânsal toplanma ve topluluk oluşturma, köken ülkede kalanlarla bağ ve bağlantılarını sürdürme eğilimi” gösterdiklerini vurgulamaktadır (Cengiz Özgür ve Yıldız, 2018; Karan Çakır ve Kurtarır, 2020). Hatay özelinde çalışmaların bir diğer kısmı da mültecilerin kente uyumu konusuna odaklanmaktadır. Bu doğrultuda mültecilerin koşullarının kentin yeniden planlanmasının gerekli kıldığına vurgu yapan çalışmalar mevcuttur (Güngördu ve Kurtarır, 2016; Güngördu ve Özbakır 2021).

Türkiye'deki Suriyelilerin sosyal uyumu ve kabulüne odaklanan araştırmaların çoğunun Suriyelilerin gözünden gerçekleştirilmesi konunun önemli bir parçası olan yerel halkın bakış açısının gözden kaçırılmasına neden olmaktadır. Bu

nedenle bu projenin amacı Hatay’da yaşayan yerel halkın Suriyelilere yönelik tutumlarına yönelik bir araştırma yaparak Suriyeli mültecilerin toplumsal kabulüne ve sosyal uyumuna ilişkin bir durum tespitinde bulunmaktır

Bu araştırmada ilk olarak çevrim içi anketler aracılığıyla yerel halktan 334 kişiye rastgele örneklem ile ulaşılarak, Suriyelilere yönelik tutumları incelenmiştir. Daha sonra nicel verilere destek olması amacıyla hazırlanan derinlemesine mülakat soruları ile yerel halk, resmi yetkililer ve STK temsilcileri olmak üzere 21 kişi ile görüşmeler yapılmıştır. Son olarak ise betimsel doküman analizi yapılarak hukuki çerçeve çizilmiştir. Bu kapsamda, İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ilgili hükümleri ele alınmıştır. Uluslararası hukukta ve ulusal hukukta kabul edilen geri göndermeme ilkesine değinilmiş ve ülkemizdeki Suriyelilere yönelik ikincil hukuk kaynaklarından Geçici Koruma Yönetmeliği ayrıntılı olarak incelenmiştir.

2. Kullanılan Materyal ve Uygulanan Yöntemler

Bu projede karma araştırmayöntemi temel alınmıştır. Karma yöntem, tek bir çalışmada hem nitel hem nicel yöntemlerin bir arada kullanımını içerir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Alan yazına bakıldığında Greene, Caracelli ve Graham (1989)’ın belirttiği gibi araştırmacıların karma modelleri kullanma gerekçeleri: Üçleme/Sınama (Triangulation) 2. Tamamlayıcılık (Complementarity) 3. Geliştirme (Development), 4. Başlama/başlatma (Initiation) 5. Genişleme (Expansion) sağlamasıdır. Nitel araştırma desenleri, nicel veri üreten ölçeklerin geçerliğini test etmek isteyen araştırmacılara karma modeller ile yardım ederken nitel sonuçların genellenebilirliğini tahmin etmede de kullanışlı olabilir. Bütün bu gerekçeler Hatay ilinde yerel halkın tutumunu ortaya çıkarmada, mevcut durumun dokümanlar üzerinden ortaya çıkarılmasında ve ilgili paydaşlarının görüşlerinin değerlendirilmesinde karma yöntem yaklaşımı kullanılmasını gerektirmiştir.

Aşama 1: Kesitsel Tarama Yöntemi

Karasar (2005) 'e göre tarama araştırması, çok sayıda örneklemden oluşan bu evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya

da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinden yapılan tarama düzenlemeleridir. Kesitsel tarama araştırmasında ölçülen olgu hakkındaki durum, çeşitli gelişmişlik evrelerini temsil ettiği kabul edilen birbirinden ayrı gruplar üzerinde ve bir anda yapılacak gözlemlerle belirlenmeye çalışılır. Farklı cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi, meslek, gelir ve bölgeler gibi değişkenlere göre yerel halkın göçmenlere yönelik tutumu kesitsel bir ölçüm süreci ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın bu aşamasında aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. Yerel halkın tutumu cinsiyete göre değişim gösterir mi?
2. Yerel halkın tutumu yaş aralıklarına göre değişim gösterir mi?
3. Yerel halkın tutumu eğitim seviyesine göre değişim gösterir mi?
4. Yerel halkın tutumu meslek gruplarına göre değişim gösterir mi?
5. Yerel halkın tutumu gelir seviyesine göre değişim gösterir mi?
6. Yerel halkın tutumu şehir merkezi ve ilçelerine göre değişim gösterir mi?

Aşama 2: Nitel Yöntemler

a) Fenomenolojik Yöntem

Edmund Husserl tarafından önerilen ve farklı disiplinlerdeki birçok yazar tarafından da geliştirilen fenomenolojik araştırma, gerçekliği, onları yaşayanların deneyimlerine erişerek inceler. Bir başka deyişle fenomenolojik yaklaşıma göre bir olguyu anlamak, insanların yaşam deneyimlerini göz önünde bulundurmak anlamına gelmektedir (Laverty, 2003). Bu kısımda Hatay’daki yerel halkın ağzından göç ile ilgili sosyal gerçeklik yorumlanacak, farklı insanların olayı gördüğü şekli ile sosyal uyum ve toplumsal kabul durumu yorumlanacaktır. Ayrıca, çalışmanın fenomenolojik boyutunda Hatay ilinde yaşayan Türk vatandaşlarının toplumsal kabul algıları üzerine bir değerlendirme yapılmıştır.

b) Durum/Vaka Analizi Yöntemi

Araştırmanın bir başka hedefi de Türk Kanaat önderlerinin, Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) ve hükümet kuruluşu temsilcilerinin göç ve sosyal uyumun toplumsal kabulü hakkındaki değerlendirmelerini durum/vaka analizi metodolojisi kullanarak ortaya çıkarmaktır. Durum/vaka analizi araştırması genel tarama yöntemlerine göre daha ayrıntılı ve gerçeğe yakın bilgiler sunar. Var olan bilgi birikimi ile tariflenen Hatay’daki göç durumu/vakası ilgili yerel paydaşların sundukları ve olayı betimleme biçimleri ile de analiz edilmiştir. Bu şekilde Hatay’ın göç sorunu olayla ilgili betimleyici ve belirleyici öğeler üzerinden değerlendirilecek, sorunun kapsamı ve önceliklendirilmesi ile ilgili detaylar saptanacaktır.

Aşama 3: Tepkisiz Araştırma –Betimsel Doküman Analizi

Son olarak ikincil kaynaklardan yararlanarak betimsel doküman analizi yapılarak hukuki çerçeve çizilmiştir. Bu kapsamda, başta İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi olmak üzere kaynağını uluslararası hukukta bulan kurallar ile Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve ilgili ulusal mevzuat ele alınmıştır. Uluslararası hukukta ve ulusal hukukta kabul edilen geri göndermeme ilkesine değinilmiş

ve ülkemizdeki Suriyelilere yönelik ikincil hukuk kaynaklarından Geçici Koruma Yönetmeliği ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Örnekleme / Katılımcı Belirleme Stratejileri:

Araştırmanın hedeflerine ulaşabilmek için araştırma aşamalarına uygun olarak farklı örnekleme stratejileri bir arada kullanılmıştır. Aşağıda aşamalara uygun örnekleme yöntemleri sunulmuştur.

Aşama 1:

Araştırmanın bu aşamasından nicel veriler üretilmiştir. Hedef evren Hatay ili olup, örneklem evreni ise merkez ilçe Antakya ve ilgili ilçelerdir. Örneklemin uygun strateji ile seçilmesi, temsil gücünün yüksek olması koşulu ile sonuçlar ilgili örneklem evrenine, ilçelerine genellenebilecektir. Ancak veri toplama sürecinde temsil gücü ve rastlantısallık sağlanamadığı için kolayda örnekleme stratejisi kullanılmıştır. Bu stratejide örnekleme birimi bağımız bireylerdir. Araştırma yapılacak bireyler geniş bir alana dağılmış durumda iseler, basit rastgele ve tabakalı rastgele örnekleme yöntemiyle yapılan seçimle örnekleme çıkan bireylere ulaşmak pratik olmayabilir. Böyle bir durumda küme örnekleme yöntemi uygulama kolaylığı sağlar. Sonra her kümeden yeteri kadar örneklem basit rasgele örnekleme yöntemiyle seçilir. Bu çalışmada kümeler için gerekli sayıya ulaşamadığı için olasılığa dayalı olmayan bir örnekleme strateji kullanılmıştır. Bu nedenle sonuçların genellenebilme durumu söz konusu değildir.

Aşama 2:

a. Amaçlı örnekleme stratejileri nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılır çünkü önceden tanımlanmış bir amaca uygun birimlerin incelenmesine olanak sağlar. Ayrıca, nitel araştırmalarda genelleme amacı güdülmediği için olasılığa dayalı örnekleme stratejilerinden ziyade olasılığa dayalı olmayan stratejiler daha çok kullanılır. Şehrin etnik yapısını, kültürel öğelerini iyi bilen uzmanlardan yerel halka yönlendirme konusunda destek alınmıştır. Belirlenen bölgelerden kotalı örnekleme stratejine uygun olarak farklı cinsiyet, etnik köken, sosyo-

ekonomik statü, dil, din, yaş, eğitim seviyesi gibi kriterler doğrultusunda 10 gönüllü katılımcı belirlenmiştir.

b. Paydaşların görüşlerinin değerlendirilmesinde bu konuda nitelikli veri sağlayacak katılımcılar belirlenmiştir. Bölgede kanaat önderi olan, şehrin dününü bugün iyi bilen kişilerin yönlendirmeleri kullanılmıştır. Kanaat önderlerinin belirlenmesinde uzman örneklem strateji kullanılacaktır. Uzman örneklem amaçlı örneklem alma yollarından biridir (Erdoğan, 2012), uzmana gitmenin nedeni konu hakkında uzman olmayanların örneklem dışı bırakılmasıdır. Hedeflenen amaca erişmek için ayrıca gönüllü sivil toplum kuruluşu (STK) temsilcileri ve hükümet kuruluşu temsilcileri uzman örneklem strateji ile belirlenmiştir Tüm katılımcıların araştırmaya katılmalarında gönüllük ilkesi doğrultusunda ilerlenmiştir.

Nicel Verinin Toplanması ve Analizi

1. Suriyeli Mültecilere Yönelik Tutum Ölçeği

Çalışmada Keleş, Aral, Yıldırım, Kurtoğlu, ve Sunata (2016) tarafından Suriyeli göçmenlere yönelik tutumları ölçmek için geliştirilen Suriyeli Göçmenlere Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek tek faktörden oluşmaktadır ve iç tutarlılık katsayısı Keleş (2016) tarafından .88 olarak bulunmuştur. Ölçekte 26 madde vardır, Göçmenlerin Türk kültürüne uyum sağlaması gerektiğini düşünüyorum. Göçmenlerle komşu olmaktan rahatsızlık duymam ve Suriyeli göçmenlerin suç oranını arttırdıklarını düşünüyorum gibi maddeleri içermektedir. Maddeler 5'li Likert ölçeği üzerinden değerlendirilmektedir (1= Kesinlikle katılmıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum). Ölçekten alınan yüksek puanlar daha olumsuz açık tutuma sahip olma anlamına gelmektedir.

Öncelikle anket maddelerinde negatif olan ifadeler döndürülmüştür. Araştırma sorularının testleri ile ilgili analizler yapılmadan önce eksik veri analizi yapılmıştır. Eksik veriler hem birim düzeyinde (bir yanıtlayıcıdan hiçbir bilgi toplanmadığında) hem madde düzeyinde (bir yanıtlayıcıdan toplanan eksik bilgiler) kontrol edilmiştir. Birim düzeyinde

bir eksiklik olmadığı için madde düzeyinde eksik veri analizi prosedürleri takip edilmiştir. Öncelikle tüm değişkenler eksik değerler açısından kontrol edilmiş, eksiklik oranları hesaplanmıştır. Eksik değerlerin %5'in altında olduğu görülmüştür (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bu durum için bir kukla değişken ayarlaması yapılarak (Allison, 2001), eksik verilerde bir örüntü olup olmadığına bakılmıştır. Böyle bir örüntü olduğuna dair hiçbir kanıt elde edilemediği için, Tabachnick ve Fidell'in (2013) önerdiği gibi, eski değerler korunmuş ve bu değerleri ortalama değerlerle değiştirilmiştir.

Anketi dolduran 334 katılımcının yanıtları kullanılarak hem betimleyici hem de çıkarımsal istatistikler yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Ardından araştırma soruları International Business Machines Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) programı kullanılarak test edilmiştir.

Podsakoff ve Organ'a (1986) göre, bir çalışma hem bağımsız hem de bağımlı değişkeni aynı örneklemden veri toplamada öz-bildirimli bir anket kullandığında, ortak metot varyansı (CMV) önemli bir endişe oluşturur. Bu konuyu ele almak için, literatür tarafından önerilen veri toplama süreci öncesi ve sonrası bazı prosedürler uygulanmıştır. (1) Ölçek sorularında tek tip Likert ölçüm aralığı kullanıldı, (2) ölçüm aracını belirsiz kavramlardan arındırarak yeterince açık hale getirildi, (3) katılımcıların anonimliği ve gizliliği sağlandı (Chang ve diğerleri, 2010; Podsakoff ve diğerleri, 2003). Chang ve diğerleri (2010: 180) tarafından önerildiği gibi, anket maddelerinin bağımsız ve bağımlı değişkenlere göre sırası değiştirilir. Anket tasarımına ilişkin prosedürel çözümleri takiben, CMV'yi test etmek için uygulama sonrası istatistiksel analiz de kullanılmıştır. Podsakoff ve diğerlerini (2003) tarafından önerilen tek faktör yaklaşımı ve açıklayıcı faktör analizinden çıkaran faktör incelendiğinde, varyansın %56.8'i açıklamıştır. Birinci faktör varyansın %36.4'ünü çıkarmıştır. Fuller, Simmering, Atınc ve meslektaşlarının (2016) çalışması, tek bir faktörün %50 varyansı açıkladığı zaman bunun bir sorun olduğunu belirtir. Bu çalışmada tek bir faktör %50'den fazla varyans açıklamamaktadır, bu nedenle topladığımız verilerimizde CMV'nin olası olmadığı iddia edilebilir.

Faktör analizi, ölçeğin orijinalinde olduğu gibi tek faktörlü çıkmıştır. Anketin Cronbach alpha güvenilirlik katsayısı. 91 olarak elde edilmiştir. Bulgu kısmında öncelikle ölçeğe ait betimleyici istatistikler, daha sonra da çıkarımsal istatistikler sunulmuştur. Yerel halkın tutumunun cinsiyet, yaş, gelir gibi demografik özelliklere göre değişip değişmediğini ortaya çıkarmak için ANOVA testi yapılmıştır. Bu testten önce testin sayıltıları olan normallik, bağımsızlık, homojenlik, toplamsallık kontrol edilmiş, negatif bir durum gözlenmemiştir.

Nitel Verilerin Toplanması ve Analizi

Proje kapsamında 18-22 Temmuz 2022 tarihleri arasında Hatay'daki göç sürecinin ve oluşturduğu koşulların daha derinlemesine anlaşılması amacıyla şehirde yaşayan yerel halk, devlet kurumu ve sivil toplum kuruluşu temsilcileri olmak üzere 14'ü erkek ve 7'si kadın 21 kişiyle yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış mülakat tekniği ile yapılan görüşmeler ortalama 30-50 dakika arasında sürmüş olup, katılımcılara rastgele örneklem yöntemi aracılığıyla ulaşılmıştır. Toplamda 18 görüşmede ses kayıt cihazı izin alınarak kullanılmış, üç görüşmede ise katılımcıların talebi doğrultusunda not tutulmuştur. Görüşmeler profesyonel hizmet alınarak deşifre edilmiş ve sonrasında kodlanarak belirli kategoriler altında analiz edilmiştir. Sonuçların tutarlılığı ve güvenilirliği açısından iki araştırmacı tarafından ayrı kodlama ve tematikleştirme yapılmıştır. Bu anlamda yüzdeli anlaşma (percentage agreement) formülü uygulanmış ve %85 oranında bir uzlaşma ortaya çıkmıştır. Bulgular analiz edilirken öncelikle katılımcılar cinsiyet, yaş ve meslekleri doğrultusunda kodlanmıştır. Erkek katılımcılar "E", kadın katılımcılar ise "K" şeklinde belirtilmiştir:

Tablo 0: Katılımcı Bilgileri		
Katılımcılar	Yaş	Meslek
E 1	31	STK Çalışanı
E 2	45	Esnaf
E 3	50	Muhtar
E 4	35	Sağlık Personeli
E 5	42	Esnaf

E 6	70	Ruhani Lider
E 7	35	STK Çalışanı
E 8	43	Taksi Şoförü
E 9	34	Çalışmıyor
E 10	35	Kamu Personeli/Sosyal Hizmetler Uzmanı
E 11	36	Çalışmıyor
E 12	45	Muhtar
E 13	43	Esnaf
E 14	30	Kamu Personeli/İl Göç İdaresi Personeli
K 1	44	Ev Hanımı
K 2	30	Belediye/Proje Uzmanı
K 3	27	STK Çalışanı
K 4	30	STK Çalışanı
K 5	31	STK Çalışanı
K 6	48	Esnaf
K 7	46	Esnaf

Türk Kanaat önderleri, Sivil Toplum Kuruluşları (STK), Uluslararası kuruluşlar ve Hükümet Kuruluşu temsilcilerine Yönelik Görüşme Soruları

1. Demografik bilgiler (ad-soyad, eğitim durumu, meslekte tecrübe)
2. Hatay'ın göç konusundaki durumunu tarif eder misiniz?
3. Yerel Halk ve Göçmenlerin uyumu konusunda yapılan çalışmalarınızı anlatır mısınız?
4. Bir Hataylı bu çalışmaları yeterli görüyor mudur?
5. Sosyal uyum süreci ve faaliyetleri ile ilgili ne düşünüyorsunuz? Yıllar içinde hangi olumlu ya da olumsuz değişiklikler oldu sizce?
6. Sizin gözlemlerinizi temel alındığında Suriyelilerin uyum sağlayabildiklerini ya da sağlayabileceklerini düşünüyor musunuz?
7. Yine gözlemlerinize dayanarak Suriyelilerin sosyal uyumuna dair temel sorunların neler olduğunu düşünüyorsunuz?
8. Sosyal uyum sürecine yönelik olarak ne gibi önerileriniz bulunmaktadır? Sizce süreç nasıl geliştirilebilir?

Türk Vatandaşlarına Yönelik Görüşme Soruları

1. Yaşınız? Eğitim Durumunuz? Mesleğiniz? Hatay'da nerede yaşıyorsunuz?
- 2.Yaşadığınız şehir ile ilgili en çok neyi seviyorsunuz? Anlatır mısınız?
3. 2011 zorunlu göçü sonrasında Hatay'da ne/neler değişti sizce? Şehrin öncesi ve sonrası durumlarını kıyasladığınızda neler göze çarpmaktadır?
4. Suriyelilerle doğrudan iletişiminiz oldu mu hiç? Nasıldı tecrübeniz?

5. Sosyal uyum süreci ve faaliyetleri ile ilgili ne düşünüyorsunuz? Yıllar içinde hangi olumlu ya da olumsuz değişiklikler oldu mu sizce? Nasıl?
- 6.Sizin gözlemleriniz temel alındığında Suriyelilerin uyum sağlayabildiklerini ya da sağlayabileceklerini düşünüyor musunuz? Neden?
7. Yine gözlemlerinize dayanarak temel sorunların neler olduğunu düşünüyorsunuz?
8. Sosyal uyum sürecine yönelik olarak ne gibi önerileriniz var? Sizce süreç nasıl geliştirilebilir?

3. Analiz ve Bulgular

Bulgular

Aşama 1: Nicel Verilere ait Bulgular

Kesitsel Tarama Yöntemi ile Suriyeli Mültecilere Yönelik Tutumun Ölçülmesi

Bu bölümde araştırmanın kesitsel tarama kısmında belirtilen sorular cevaplanacaktır. Ölçek sorularının betimleyici değerleri aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1. Ölçek maddelerine ait betimleyici istatistikler

Ölçek Maddelerinin Betimleyici İstatistikleri									
N		Minimum	Maximum	Ortalama	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık		
							Std. Hata	Statistic	Std. Hata
S1	334	1	5	4,17	1,341	-1,425	,133	,605	,266
S2	334	1	5	4,01	1,529	-1,176	,133	-,291	,266
S3	334	1	5	3,90	1,458	-1,011	,133	-,445	,266
S4	334	1	5	4,75	,842	-3,681	,133	12,796	,266
S5	334	1	5	4,03	1,477	-1,149	,133	-,304	,266
S6	334	1	5	3,32	1,619	-,271	,133	-1,519	,266
S7	334	1	5	4,44	1,140	-2,057	,133	3,026	,266
S8	334	1	5	4,07	1,460	-1,288	,133	,065	,266
S9	334	1	5	4,26	1,201	-1,529	,133	1,179	,266
S10	334	1	5	4,65	,945	-2,894	,133	7,593	,266
S11	334	1	5	4,07	1,317	-1,226	,133	,225	,266
S12	334	1	5	4,57	1,110	-2,543	,133	5,002	,266
S13	334	1	5	4,14	1,371	-1,395	,133	,507	,266
S14	334	1	5	4,26	1,260	-1,547	,133	1,106	,266
S15	334	1	5	4,35	1,219	-1,753	,133	1,722	,266
S16	334	1	5	3,75	1,544	-,747	,133	-1,043	,266
S17	334	1	5	4,28	1,234	-1,645	,133	1,462	,266
S18	334	1	5	3,47	1,629	-,463	,133	-1,410	,266

S19	334	1	5	3,91	1,458	-,986	,133	-,525	,266
S20	334	1	5	3,25	1,755	-,245	,133	-1,706	,266
S21	334	1	5	3,10	1,661	-,105	,133	-1,617	,266
S22	334	1	5	3,87	1,491	-1,021	,133	-,484	,266
S23	334	1	5	4,45	1,121	-2,056	,133	3,106	,266
S24	334	1	5	4,63	,966	-2,750	,133	6,622	,266
S25	334	1	5	3,50	1,480	-,519	,133	-1,084	,266
S26	334	1	5	4,09	1,300	-1,290	,133	,454	,266
Geçerli N	334								

Tablodan da görüldüğü üzere 4. Soru katılımcıların en yüksek (4.75, negatif, döndürülmüş maddedir) olumsuz açık tutum sergilediği soru olmuştur. Bu soru Suriyeli mültecilere önümüzdeki seçimlerde oy hakkı verilmesi ile ilgilidir. Katılımcılar Suriyeli mültecilere oy hakkı verilmesini istememektedir. 21. Soru en düşük olumsuz tutum sergilenen soru olmuştur. Bu soru ise Suriyeli mültecilerin

Türkiye vatandaşlarıyla aynı sağlık hizmetlerinden faydalanması ile ilişkilidir. Yerel halk bu konuda nispeten daha olumlu tutum sergilemiştir.

Tablo 2 katılımcıların demografik özellikleri alt kategoriler bazında örneklem sayısını göstermektedir.

Tablo 2. Demografik değişkenlere göre örneklem

Değişkenler	N (Örneklem)	Kategoriler (örneklem sayısı)
Yaş	334	18-25 (92), 26-35 (70), 36-45 (97), 46-55 (51), 56üstü (17)
Cinsiyet	334	Kadın (182), Erkek (143) Diğer +Belirtmeyen (9)
Eğitim	334	Okuma-yazma (4), ilkokul (17), ortaokul (20), lise (66), Üniversite (191), Y.Lisans (16), Doktora (14)
Meslek	334	İşsiz (22), Ev hanımı (33), Memur (103), işçi (67), Esnaf (36), Öğrenci (64)
Gelir	334	0-4200 TL (116), 4201-8400 (80), 8401-12000 (70), 12001-18000 (24), 18001-22000 (11), 22-üstü (21)
İlçe	334	Antakya (108), Diğer ilçeler (213)

Katılımcıların çoğunluğu 36-45 yaş kategorisinde ve altındadır. Çoğunluk kadın katılımcıdır. En fazla katılım eğitim seviyesi üniversite olan gruptan olmuştur. Memur kategorisinde katılımcı diğer mesleklerle göre fazladır. Katılımcıların çoğunluğunun geliri 12.001 TL nin altındadır. İlçelerden katılım 213 iken, Antakya’dan katılım 108 kişidir.

Soru1: Yerel halkın tutumu cinsiyete göre değişim gösterir mi?

Katılımcıların 8 i cinsiyet belirtmemiş, 1 kişi diğer seçeneğini seçmiş, 182 si kadın, 143 ü de erkektir. Tablo 3 cinsiyet değişkenini toplam tutum skoru bağlamında betimlemektedir.

Tablo 3. Cinsiyete göre toplam tutum skorunun betimleyici istatistikleri

Bağımlı Değişken: TopTutum

Cinsiyet	Ortalama	Std. Sapma	N
Belirtmeyen	3,9193	,29992	8
1 (Kadın)	4,0507	,81065	182
2 (Erkek)	4,0517	,74767	143
Diğer	4,3462	.	1
Total	4,0489	,77339	334

Tablodan da görüldüğü üzere kadın (4,0507) ve erkeklerin (4,0517) toplam tutum skorları birbirine oldukça yakındır. Bu farkın anlamlı olup olmadığını kontrol etmek için bağımsız gruplar t-testi uygulanmıştır.

Tablo 4. Cinsiyete göre toplam tutum skorunun çıkarımsal istatistikleri

Kaynak	F	Sig.	Partial Eta Squared	Noncent. Parameter	Observed Power ^b
Cinsiyet	,124	,946	,001	,372	,073
Total	4,0489	,77339	334		

Tablo 4 den görüldüğü üzere p değeri. 05 in üstünde olduğu için (.946), kadın ve erkek katılımcıların Suriyeli mültecilere yönelik tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur.

Soru2: Yerel halkın tutumu yaş aralıklarına göre değişim gösterir mi?

Beşfarklıyaşgrubundakatılımcılarınanketicevaplamıştır. En çok 36-45 ile 28-25 aralığında katılımcı olmuştur. En pozitif tutum 36-45 yaş aralığında iken en negatif tutum 18-25 aralığındadır. Tablo 5 de farklı yaş gruplarının toplam tutum skorlarının ortalaması ve standart sapması sunulmuştur.

Tablo 5. Yaşa göre toplam tutum skorunun betimleyici istatistikleri

Bağımlı Değişken: TopTutum			
Yaş	Ortalama	Std. Sapma	N
1 (18-25)	4,2546	,76441	92
2 (26-35)	3,9742	,81004	70
3 (36-45)	3,9346	,80396	97
4 (46-55)	4,0337	,71100	51
5 (56 ve üstü)	3,9580	,68410	17
Total	4,0498	,78123	327

Ortalamalarda görünen farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını kontrol etmek üzere ANOVA testi yürütülmüştür. Tablo 6, bu analize ait değerleri sunmaktadır.

Tablo 6. Yaşa göre toplam tutum skorunun çıkarımsal istatistikleri

Kaynak	Mean Square	F	Sig.	Partial Eta Squared	Noncent. Parameter	Observed Power ^b
Yaş	1,425	2,375	,052	,029	9,499	,683

Tablo 6'da görüldüğü üzere p değeri. 05 in üstünde olduğu için (.052), yaş aralıklarına göre katılımcıların Suriyeli mültecilere yönelik tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görünmemektedir. Yaş gruplarını kendi aralarında kıyaslayabilmek için çoklu karşılaştırma tablolarına da bakılmıştır. Tablo 7 de grup karşılaştırmaları sunulmuştur.

Tablo 7. Farklı yaş gruplarına göre toplam tutum skorunun karşılaştırılması çoklu karşılaştırma tablosu

Bağımlı Değişken: Toplam tutum skoru						
(I) Yaş	(J) Yaş	Ortamlama Farkı (I-J)	Std. Hata	Sig. ^b	95% Fark için güven aralığı ^b	
					Alt sınır	Üst sınır
1 (18-25)	2 (26-35)	,2804	,12287	,231	-,0669	,6277
	3 (36-45)	,3199*	,11274	,048	,0013	,6386
	4 (46-55)	,2209	,13525	1,000	-,1614	,6032
	5 (56-)	,2966	,20452	1,000	-,2815	,8746
2	1	-,2804	,12287	,231	-,6277	,0669
	3	,0395	,12150	1,000	-,3039	,3829
	4	-,0595	,14263	1,000	-,4627	,3436
	5	,0161	,20947	1,000	-,5759	,6082
3	1	-,3199*	,11274	,048	-,6386	-,0013
	2	-,0395	,12150	1,000	-,3829	,3039
	4	-,0990	,13400	1,000	-,4778	,2797
	5	-,0234	,20370	1,000	-,5991	,5524
4	1	-,2209	,13525	1,000	-,6032	,1614
	2	,0595	,14263	1,000	-,3436	,4627
	3	,0990	,13400	1,000	-,2797	,4778
	5	,0757	,21697	1,000	-,5376	,6889
5	1	-,2966	,20452	1,000	-,8746	,2815
	2	-,0161	,20947	1,000	-,6082	,5759
	3	,0234	,20370	1,000	-,5524	,5991
	4	-,0757	,21697	1,000	-,6889	,5376

Tablo 7 dikkate alındığında 18-25 yaş aralığındaki bireyler ile 36-45 yaş aralığındaki bireylerin tutum skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark (p= .048) olduğu ortaya çıkmaktadır. Tablo 5 de sunulan yaş gruplarının ortalama tutum değerlerini dikkate aldığımızda 18-25 yaş aralığının daha yüksek olumsuz tutuma sahip olduğu görülmektedir.

Soru 3: Yerel halkın tutumu eğitim seviyesine göre değişim gösterir mi?

Tablo 8. Eğitim Seviyesine göre toplam tutum skorunun betimleyici istatistikleri

Bağımlı Değişken: TopTutum			
Eğitim	Ortalama	Std. Sapma	N
0 (okuma-yazma)	4,3077	,47833	4
1 (ilkokul)	4,0000	,73153	17
2 (ortaokul)	4,3113	,76986	20
3 (lise)	4,2835	,66881	66
4 (üniversite)	4,0082	,78231	191
5 (Y. Lisans)	3,4712	,75532	16
6 (doktora)	3,7610	,98292	14
Total	4,0486	,78034	328

Ortalamalarda görünen farkların istatistiksel olarak anlamlı olur olmadığını kontrol etmek üzere

ANOVA testi yürütülmüştür. Tablo 9, bu analize ait değerleri sunmaktadır

Tablo 9. Eğitim seviyesine göre toplam tutum skorunun çıkarımsal istatistikleri

Kaynak	Mean Square	F	Sig.	Partial Eta Squared	Noncent. Parameter	Observed Powerb
Eğitim	2,023	3,472	,002	,061	20,835	,945

Tablo 9 dan görüldüğü üzere p değeri (sig.) . 05 in altında olduğu için (.002), eğitim seviyesine göre katılımcıların Suriyeli mültecilere yönelik tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görünmektedir. Bu farkın hangi eğitim

sevilerinde anlamlı olduğunu görmek üzere grup çoklu karşılaştırma tablosuna bakılmıştır, Tablo 10 da farklı eğitim seviyelerine sahip gruplar istatistiksel olarak karşılaştırılmıştır.

Tablo 10. Farklı eğitim seviyelerine göre toplam tutum skorunun karşılaştırılması Çoklu karşılaştırma tablosu

Bağımlı Değişken: Toplam tutum skoru						
(I) Eğitim	(J) Eğitim	Ortamlama Farkı (I-J)	Std. Hata	Sig. ^b	95% Fark için güven aralığı ^b	
					Alt sınır	Üst sınır
0	1	,308	,424	,469	-,527	1,142
	2	-,004	,418	,993	-,826	,819
	3	,024	,393	,951	-,749	,797
	4	,299	,386	,438	-,459	1,058
	5	,837	,427	,051	-,003	1,676
	6	,547	,433	,207	-,305	1,398
1	0	-,308	,424	,469	-1,142	,527
	2	-,311	,252	,217	-,807	,184
	3	-,284	,208	,173	-,692	,125
	4	-,008	,193	,966	-,388	,372
	5	,529*	,266	,048	,006	1,052
	6	,239	,275	,386	-,303	,781
2	0	,004	,418	,993	-,819	,826
	1	,311	,252	,217	-,184	,807
	3	,028	,195	,887	-,355	,411
	4	,303	,179	,092	-,050	,656
	5	,840*	,256	,001	,337	1,344
	6	,550*	,266	,039	,027	1,074
3	0	-,024	,393	,951	-,797	,749
	1	,284	,208	,173	-,125	,692
	2	-,028	,195	,887	-,411	,355
	4	,275*	,109	,012	,061	,490
	5	,812*	,213	,000	,394	1,231
	6	,523*	,225	,021	,081	,964
4	0	-,299	,386	,438	-1,058	,459
	1	,008	,193	,966	-,372	,388
	2	-,303	,179	,092	-,656	,050
	3	-,275*	,109	,012	-,490	-,061
	5	,537*	,199	,007	,146	,928
	6	,247	,211	,243	-,169	,663

5	0	-,837	,427	,051	-1,676	,003
	1	-,529*	,266	,048	-1,052	-,006
	2	-,840*	,256	,001	-1,344	-,337
	3	-,812*	,213	,000	-1,231	-,394
	4	-,537*	,199	,007	-,928	-,146
	6	-,290	,279	,300	-,839	,260
6	0	-,547	,433	,207	-1,398	,305
	1	-,239	,275	,386	-,781	,303
	2	-,550*	,266	,039	-1,074	-,027
	3	-,523*	,225	,021	-,964	-,081
	4	-,247	,211	,243	-,663	,169
	5	,290	,279	,300	-,260	,839
Based on estimated marginal means						
*. The mean difference is significant at the ,05 level.						
b. Adjustment for multiple comparisons: Least Significant Difference (equivalent to no adjustments).						

Tablo 10 dikkate alındığında 1 (ilkokul)- 5 (Y.Lisans) eğitim seviyelerindeki bireylerin tutum skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark (p= .048) olduğu ortaya çıkmaktadır. Tablo 8 de sunulan gruplarının ortalama tutum değerlerini dikkate aldığımızda ilkokul mezunlarının daha yüksek olumsuz tutuma sahip olduğu görülmektedir. Aynı şekilde 2 (ortaokul)- 5 (Y.Lisans) arasında da istatistiksel anlamlı (p= .001) fark vardır, yüksek lisans mezunlarının daha olumlu tutumları bulunmaktadır. Aynı tablodan anlaşılabacağı üzere 2 (ortaokul)- 6 (Doktora) arasında da istatistiksel anlamlı (p= .039) fark vardır, yine eğitim seviyesi yükseldikçe olumlu tutum sergilendiği görülmektedir. Lise mezunu olan 3. Grubun tutumu hem 4. Grup (üniversite), hem 5. grup (Y.Lisans), hem de 6. (Doktora) ile istatistiksel olarak (p değeri sırası ile: = .012, .000, .021) farklıdır. Fark her grup karşılaşmasında lise mezunlarının daha olumsuz tutum sergilediğini göstermektedir. Üniversite mezunu olan 4. Grup ise 3.(lise) ve 5. (Y. lisans) grupları ile istatistiksel

olarak farklı tutum değerlerine (p değeri sırası ile: = .012, .007) sahiptir. Üniversite mezunları lise mezunlarına göre daha olumlu tutum sergilerken, yüksek lisans mezunlarına göre daha olumsuz tutum sergilemektedir. Yüksek lisans mezunları olan 5. Grup ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite mezunlarına göre istatistiksel olarak farklı tutum değerlerine (p değeri sırası ile: = .048, .001, .000, .007) sahiptir. Her karşılaştırmada da bu grup daha olumlu tutum sergilemektedir. Son olarak doktora mezunu olan 6. Grup incelendiğine 2. ve 3. Gruplar ile farklı tutum gözlenmektedir.

Soru 4: Yerel halkın tutumu meslek gruplarına göre değişim gösterir mi?

Ankette altı farklı meslek grubu kategorisi bulunmaktadır. Ankete en çok memur kategorisinde İşsiz kategorisindeki katılımcılar en yüksek negatif toplam tutum skoruna sahipken en olumlu tutum skoru ise memur katılımcılar kategorisindedir. Tablo 11 de meslek gruplarının ne olduğu, bu gruplara ait toplam tutum skorlarının ortalaması ve standart sapması sunulmuştur.

Tablo 11. Meslek gruplarına göre toplam tutum skorunun betimleyici istatistikleri

Bağımlı Değişken: TopTutum			
Meslek	Ortalama	Std. Sapma	N
0 (işsiz)	4,4285	,68345	22
1 (ev hanımı)	4,2551	,53288	33
2 (memur)	3,8795	,79275	103
3 (işçi)	3,9756	,86956	67
4 (esnaf)	3,9784	,72692	36
5 (öğrenci)	4,2143	,73972	64
Total	4,0515	,77716	325

Ortalamalarda görünen farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını kontrol etmek üzere ANOVA testi yürütülmüştür. Tablo 12, bu analize ait değerleri sunmaktadır.

Tablo 12. Meslek gruplarına göre toplam tutum skorunun çıkarımsal istatistikleri

Kaynak	Mean Square	F	Sig.	Partial Eta Squared	Noncent. Parameter	Observed Power ^b
Meslek	1,963	3,369	,006	,050	16,847	,902

Tablo 12 den görüldüğü üzere p değeri (sig.) . 05 in altında olduğu için (.006), meslek gruplarına göre katılımcıların Suriyeli mültecilere yönelik tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu farkın hangi gruplarda

anlamlı olduğunu görmek üzere grup çoklu karşılaştırma tablosuna bakılmıştır, Tablo 13 de farklı meslekteki katılımcıların skorları istatistiksel olarak karşılaştırılmıştır.

Tablo 13. Farklı meslek gruplarına göre toplam tutum skorunun çoklu karşılaştırılması

Bağımlı Değişken: Toplam tutum skoru						
(I) Eğitim	(J) Eğitim	Ortamlama Farkı (I-J)	Std. Hata	Sig. ^b	95% Fark için güven aralığı ^b	
					Alt sınır	Üst sınır
0	1	,173	,210	,410	-,240	,587
	2	,549*	,179	,002	,196	,902
	3	,453*	,188	,016	,084	,822
	4	,450*	,207	,030	,044	,857
	5	,214	,189	,257	-,157	,585

1	0	-,173	,210	,410	-,587	,240
	2	,376*	,153	,014	,075	,676
	3	,280	,162	,086	-,040	,599
	4	,277	,184	,133	-,085	,639
	5	,041	,164	,803	-,281	,363
2	0	-,549*	,179	,002	-,902	-,196
	1	-,376*	,153	,014	-,676	-,075
	3	-,096	,120	,423	-,332	,140
	4	-,099	,148	,504	-,390	,192
	5	-,335*	,121	,006	-,574	-,096
3	0	-,453*	,188	,016	-,822	-,084
	1	-,280	,162	,086	-,599	,040
	2	,096	,120	,423	-,140	,332
	4	-,003	,158	,986	-,313	,308
	5	-,239	,133	,075	-,501	,024
4	0	-,450*	,207	,030	-,857	-,044
	1	-,277	,184	,133	-,639	,085
	2	,099	,148	,504	-,192	,390
	3	,003	,158	,986	-,308	,313
	5	-,236	,159	,139	-,549	,077
5	0	-,214	,189	,257	-,585	,157
	1	-,041	,164	,803	-,363	,281
	2	,335*	,121	,006	,096	,574
	3	,239	,133	,075	-,024	,501
	4	,236	,159	,139	-,077	,549
Based on estimated marginal means *. The mean difference is significant at the ,05 level. b. Adjustment for multiple comparisons: Least Significant Difference (equivalent to no adjustments).						

Tablo 13 dikkate alındığında 0 (işsiz)- 2 (memur) kategorilerindeki bireylerin tutum skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark (p= .002) olduğu görünmektedir. Tablo 11 de sunulan gruplarının ortalama tutum değerlerini dikkate aldığımızda işsiz grubunun daha yüksek olumsuz tutuma sahip olduğu görülmektedir. Aynı şekilde 0 (işsiz)- 3 (işçi) arasında da istatistiksel anlamlı (p= .016) fark vardır, işçilerin daha olumlu tutumları

bulunmaktadır. Aynı tablodan anlaşılabacağı üzere 0 (işsiz)- 4 (esnaf) arasında da istatistiksel anlamlı (p= .030) fark vardır, esnaflar işsizlere göre daha olumlu tutum sergilemektedir. Ev hanımı olan 1. grubun tutumu istatistiksel olarak sadece 2. Grup olan memurlardan farklıdır. (p=.014) Ev hanımları memurlara kıyasla daha negatif tutum sergilemektedir. 2. Grup olan memurların tutumları istatistiksel olarak 5. Grup olan öğrencilerden

farklıdır (p=.006), üniversite öğrencileri memurlara kıyasla daha negatif tutum sergilemektedir.

Soru 5: Yerel halkın tutumu gelir seviyesine değişim gösterir mi?

Ankette altı farklı gelir grubu kategorisi bulunmaktadır. Ankete en çok geliri dör binin altı kategorisinde katılım gözlemlenmiştir. En düşük iki gelir kategorisi en yüksek olumsuz tutum

skoruna sahiptir. En yüksek gelir kategorilerinde ise düşük gelire göre daha olumlu tutum gözlemlendiği görünmektedir. Orta gelir grupları (3. ve 4. Kategori) yüksek ve düşük gelir seviyelerine göre en olumlu tutum skorunu göstermektedir. Tablo 14 de meslek gruplarının ne olduğu, bu gruplara ait toplam tutum skorlarının ortalaması ve standart sapması sunulmuştur.

Tablo 14. Eğitim Seviyesine göre toplam tutum skorunun betimleyici istatistikleri

Bağımlı Değişken: TopTutum			
Gelir	Ortalama	Std. Sapma	N
1 (0-4200)	4,2394	,68805	116
2 (4201-8400)	4,0466	,78671	80
3 (8401-12000)	3,7903	,85143	70
4 (12001-18000)	3,8901	,79870	24
5 (18001-22000)	3,9703	,70392	11
6 (22001- üstü)	3,9907	,86731	21
Total	4,0424	,78469	322

Ortalamalarda görünen farkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını kontrol etmek üzere

ANOVA testi yürütülmüştür. Tablo 15, bu analize ait değerleri sunmaktadır.

Tablo 15. Gelir gruplarına göre toplam tutum skorunun çıkarımsal istatistikleri

Kaynak	Mean Square	F	Sig.	Partial Eta Squared	Noncent. Parameter	Observed Power ^b
Gelir	1,924	3,233	,007	,049	16,167	,888

Tablo 15 den görüldüğü üzere p değeri (sig.) .05 in altında olduğu için (.007), gelir gruplarına göre katılımcıların Suriyeli mültecilere yönelik tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görünmektedir. Bu farkın hangi gruplarda

anlamlı olduğunu görmek üzere grup çoklu karşılaştırma tablosuna bakılmıştır, Tablo 16 de farklı meslekteki katılımcıların skorları istatistiksel olarak karşılaştırılmıştır.

Tablo 16. Farklı gelir gruplarına göre toplam tutum skorunun çoklu karşılaştırılması

Bağımlı Değişken: Toplam tutum skoru						
(I) Gelir	(J) Gelir	Ortalama Farkı (I-J)	Std. Hata	Sig. ^b	95% Fark için güven aralığı ^b	
					Alt sınır	Üst sınır
1	2	,193	,112	,086	-,028	,413
	3	,449*	,117	,000	,219	,679
	4	,349*	,173	,044	,009	,690
	5	,269	,243	,270	-,210	,748
	6	,249	,183	,175	-,111	,609
2	1	-,193	,112	,086	-,413	,028
	3	,256*	,126	,043	,008	,505
	4	,156	,180	,384	-,197	,510
	5	,076	,248	,759	-,412	,564
	6	,056	,189	,768	-,316	,428
3	1	-,449*	,117	,000	-,679	-,219
	2	-,256*	,126	,043	-,505	-,008
	4	-,100	,182	,585	-,459	,259
	5	-,180	,250	,473	-,672	,312
	6	-,200	,192	,297	-,578	,177
4	1	-,349*	,173	,044	-,690	-,009
	2	-,156	,180	,384	-,510	,197
	3	,100	,182	,585	-,259	,459
	5	-,080	,281	,776	-,633	,472
	6	-,101	,230	,663	-,554	,353
5	1	-,269	,243	,270	-,748	,210
	2	-,076	,248	,759	-,564	,412
	3	,180	,250	,473	-,312	,672
	4	,080	,281	,776	-,472	,633
	6	-,020	,287	,943	-,585	,544
6	1	-,249	,183	,175	-,609	,111
	2	-,056	,189	,768	-,428	,316
	3	,200	,192	,297	-,177	,578
	4	,101	,230	,663	-,353	,554
	5	,020	,287	,943	-,544	,585
Based on estimated marginal means						
*. The mean difference is significant at the ,05 level.						
b. Adjustment for multiple comparisons: Least Significant Difference (equivalent to no adjustments).						

Tablo 16 dikkate alındığında 1 (0-4200)- 3 (8401-12000) kategorilerindeki bireylerin tutum skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark (p= .000) olduğu görünmektedir. Aynı şekilde 1 (0-4200)- 4 (12001-18000) kategorilerindeki bireylerin tutum skorları arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir fark (p= .044) vardır. Tablo 14 de sunulan gruplarının ortalama tutum değerlerini dikkate aldığımızda düşük gelir grubunun daha yüksek olumsuz tutuma sahip olduğunu görülmektedir. Aynı şekilde 2 (4201-

8400)- 3 (8401-12000) arasında da istatistiksel anlamlı (p= .043) fark vardır, düşük gelir daha olumsuz tutum sergilemektedir.

Soru 6: Yerel halkın tutumu şehir merkezi ve ilçelerine göre değişim gösterir mi?

Ankete 15 farklı bölgeden katılımcı veri sağlamıştır. Ankete en çok geliri dört binin altı kategorisinde katılım gözlemlenmiştir. Bölgelere göre katılımcı sayıları çeşitlilik gösterse de Yayladağı ilçesinden katılımcılar en yüksek negatif tutum sergilemektedir.

Tablo 17. Şehir merkezi ve ilçelere göre toplam tutum skorunun betimleyici istatistikleri

Bağımlı Değişken: TopTutum				
İlçe	Mean	Std. Error	95% Fark için güven aralığı ^b	
			Alt sınır	Üst sınır
1 Antakya	3,971	,075	3,824	4,118
2 Defne	3,950	,086	3,780	4,119
3 Altınözü	4,212	,388	3,448	4,975
4 Arsuz	4,397	,183	4,037	4,758
5 Belen	4,573	,246	4,090	5,056
6 Dört Yol	3,950	,158	3,638	4,262
7 Erzin	4,281	,275	3,741	4,821
8 Hassa	3,385	,549	2,304	4,465
9 İskenderun	4,123	,142	3,844	4,402
10 Kırıkhan	3,977	,317	3,354	4,601
11 Kumlu	4,365	,549	3,285	5,446
12 Payas	4,077	,776	2,549	5,605
13 Reyhanlı	4,319	,293	3,742	4,897
14 Samandağı	4,055	,188	3,684	4,425
15 Yayladağı	4,736	,448	3,854	5,618
Çok ilçe bulunduğu için ve sayıların dağılımı çok değiştiği için merkez ilçe Antakya 1, diğer yerler 2 diye kodlanmış ve bu iki konuma göre tutumun değişip değişmediği irdelenmiştir.				

Tablo 18. Şehir merkezi ve ilçelere göre toplam tutum skorunun betimleyici istatistikleri

Bağımlı Değişken: TopTutum			
İlçeler	Ortalama	Std. Sapma	N
1,00	3,9713	,74943	108
2,00	4,0901	,79428	213
Total	4,0502	,78033	321

Antakya ve diğer ilçelerin ortalaması elde edilmiştir. Tablo 19'a göre bu fark istatistiksel karşılaştırıldığında Tablo 18 de görünen ortalamalar olarak anlamı değildir (p=.198).

Tablo 19. Şehir merkezi ve ilçelere toplam tutum skorunun çıkarımsal istatistikleri

Kaynak	Mean Square	F	Sig.	Partial Eta Squared	Noncent. Parameter	Observed Power ^b
Bölge	1,012	1,665	,198	,005	1,665	,251

Aşama 2: Nitel Görüşmelere dair Bulgular

14 erkek ve 7 kadın katılımcı ile yapılan görüşmelerden elde edilen sonuçlarla ve araştırmacıların doğrudan gözlemlerine dayalı olarak beş ana tema belirlenmiştir: Hatay'ın Kaderi: Göç, Uyumun Dil Çıkmazı, Uyumun Gidişatı, Soru dolu Sorunlar ve Uyum için Öneriler. Her ana tema altında katılımcı görüşleri kapsamlı olarak incelenmiş ve tartışılmıştır.

Hatay'ın Kaderi: Göç

Katılımcılara Hatay'da göç sonrası mevcut durum hakkında genel görüşleri sorulduğunda görüşlerinin dört temel başlık etrafında şekillendiği görülmektedir. Bunlar arasında Hatay'ın sınır ili ve göç durağı oluşu, göç ile birlikte işsizlik ve ucuz işçi artışı, göç ile değişimin çok olmaması ve göçün ekonomiye olumlu katkısı yer almaktadır.

Katılımcıların %43'ü Hatay'ın sınır ili oluşu nedeniyle

aşırı göçe maruz kaldığının altını çizmiştir. Bu anlamda şehirde nüfus artışının olduğunu ve bunun da beraberinde çok sayıda sorunu getirdiğini belirtmişlerdir. Katılımcılar daha önce de bu anlamda göçlerin yaşandığını ve bunun Hatay'ın "kaderi" olduğunu ifade etmişlerdir. Sahada faaliyet gösteren STK temsilcileri anlatılarında, Suriye savaşı sonrasında Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin Hatay'ı tercih etmelerinin temel nedeninin Hatay'ın sınır bölgesinde yer alması noktası vurgulanmaktadır.

Zaten, bu biraz daha Hatay'ın kaderi sınır bölgesinde olmasından dolayı. Bir göç durumu olmasa bile Hatay'da yaşayan TC vatandaşlarıyla Suriye'de yaşayan Suriyeli vatandaşların hep ilişkisi vardı. Süregelen bir şeydi bu. Hatay'dan haber alma durumları daha fazla sınırdaki insanların Suriye'deki insanların bu biraz onları göçte ne kadar az muğlak noktalar kalırsa, o kadar iyi herhalde şey oluyor onları buraya iten faktör oluyor. Buranın iklimini ya da buranın insan yapısını önceden bilecekleri ilişkileri olduğu için belki de Hatay ilk nokta olarak görülüyor olabilir. Çünkü hiç bilmediğim bir yere gitmek var ama gideceğin yerle ilgili azda olsa bilgi alacağın bir yere gitmek var. Belki de öyle bir şeyden dolayı birazda Hatay'ın kaderi bu (K3, 27, STK çalışanı)

[...] Çünkü, sirkülasyon bahsettiğim sirkülasyon asla durmuyor gidiyorlar geri geliyorlar, bir dönem geliyor, 300 bine düşüyor, sonra başka bir dönem geliyor 400 500 bini zorluyor. 500 bine merdiven dayıyor sayı. Çok hare ketli demografik yapı asla bir standarda erişmiyor Hatay'da (E1, 31, STK çalışanı)

Yukarıdaki alıntılarda görüleceği gibi her iki katılımcı da Türkiye ve Suriye arasındaki coğrafi yakınlığın yol açtığı toplumsal bağların bu bölgeye göçü daha fazla tetiklediğine vurgu yapmaktadır. Zorunlu göç sürecinde özellikle en yakın bölgenin seçilmesi önemli bir etkidir. Bu anlamda Hatay genel olarak her zaman göç sürecinin önemli sirkülasyon noktalarından olsa da, özellikle Suriye krizi sonrasında en fazla göç akınına ev sahipliği yapan ilimiz olmuştur.

Katılımcıların %33,3'ü (s=7) ise Hatay'a yaşanan yoğun göç sonrasında ortaya çıkan işsizlik ve özellikle ucuz işçi sorununun altını çizmektedir. Bu anlamda nüfus artışı ile ilişkili olarak ortaya çıkan çok sayıda ekonomik probleme odaklanılmaktadır. Suriyelilerin gelişi ile Hatay'ın nüfusun artmasının iş gücü piyasasını da olumsuz anlamda etkilediği, hatta misafir toplumun üyelerine farklı açılardan

fırsatlar sunarken aynı zamanda ev sahibi toplumun üyeleri için ekonomik zorluklar yarattığı özellikle Hatay'da işsizliğin arttığına dair düşünceler ön plana çıkmaktadır:

Çok şey değişti. Hatay'da nüfus aşırı arttı, örnek verelim bir bardağa su koyuyorsunuz o bardağın kapasitesi var daha fazlasını koyduğunuzda taşar. Hatay'ın da nüfusu var, belli bir nüfus kapasitesi var. Fazlasını koyduğunuzda taşar. Bu Hatay'da taşmış durumda. Ekonomik olarak hiçbir güç kalmamış durumda insanlarda zaten ekonomimiz malum. İşsizlik, birçok Suriyelinin, örnek taksiciyim, kaçak korsan çalışmaları, ruhsatsız iş açmaları, bizim halkımızdan iş yeri açarken ustalık belgesi örnek vereyim, berberden ustalık belgesi istiyorlar 4 yılda alınıyor. Ama Suriyeliler hemen iş yeri açıyor bu yönlerden çok etkilendi özellikle nüfus artışı çok fazla etkiledi kaldırmıyor Hatay (E8, 43, taksici şoförü)

En başta ekonomik, bir sürü kişi işinden oldu, Suriyeliler daha ucuza çalışıyor diye. Bizim en başta Mozaik, Hataylılar yapıyordu. Hatay'a has bir el sanatı bu. Suriye ve İdlib'den gelenler, onlar atölyelerde açtılar kooperatif kurdular. Mağazalarını da kurdular (K6, 48, esnaf)

Geri kalan yanıtlarda (%23,80göç sonrası) hem Hatay'da büyük ölçekte değişimlerin yaşanmadığı (%9,52) hem de ekonomiye olumlu katkı sağlandığı düşüncesi (14,28%) ön plana çıkmaktadır. Büyük değişimlerin olmadığı vurgusu Hatay'ın mevcut kozmopolit yapısı ile ilişkilendirilirken farklı etnik gruplar arasındaki bağların etkili bir faktör olduğu da vurgulanmaktadır. Diğer taraftan, ekonomiye olumlu katkı bağlamında ise Suriyelilerin gelişiyle artan tüketici sayısına ve dolayısıyla alım gücüne odaklanılmaktadır.

Birçok insanın bir arada uyum içinde yaşadığı bir şehir. Çünkü hem Sünni, hem Alevi var hem Hristiyan var, hem Suriyeli oldu, Kürdümüz, Lazımız, Özbekistanlılar var. Birçok din bir arada yaşıyoruz saygımız var birbirimize karşı. Alışverişler yapıyoruz, yani işte evlilikler kuruluyor gençler arasında çok güzel ilerleyen var, zor olanlarda var. İşte dediğim gibi insanların görüş açısı ben bir arada olarak yaşamayı sevdim (K1, 44, ev hanımı)

Sonuçta burada da, olumlu ve olumsuz etkileri vardır şehrimize. Ben ekonomik baktığımda bana katkısı oldu, buraya gelen bunlarda alışveriş yapan insanlar. Ekonomiye canlandırdı paralı insanlar gelenlerin yüzde

Görsel 2: Hatay'ın ilçelerini gösteren harita, Hatay / Türkiye

70'i paralı, belirli bir kesim mesela, sonuçta burada zor durumda olanlarda var parası olmayan oradan buraya gelen ama çalışan insanlar sonuçta, çalışıyorlar çalışmayı seviyorlar (E10, 35, kamu personeli)

Yukarıda verilen örnekler ve araştırmacıların gözlemleriyle katılımcıların çoğunluğu tarafından Hatay'da zorunlu göç sonrasında ortaya çıkan aşırı nüfus artışı ve ekonomik sorunlar dile getirilirken, bazı katılımcılar tarafından tam tersi bir düşüncenin hakim olduğu görülmüştür. Bu anlamda özellikle mesleki özelliğin etkili olduğu söylenebilir. Kamu personeli ve STK çalışanı olan bazı katılımcıların Hatay'daki durumun analizinde daha çekimser bir tavır sergilediği gözlemlenirken, geri kalan katılımcıların durumdan farklı nedenlerden dolayı rahatsızlığını daha açık şekilde ifade ettiği görülmektedir.

Uyumun Dil Çıkmazı

Sosyal uyum bağlamında önemli bir faktör olan dil konusu, katılımcıların temel olarak üstünde durduğu noktalardan biri olmuştur. Bu anlamda görüşmelerde katılımcılar tarafından özellikle Hatay'da ev sahibi topluluğun üyelerinin Arapça bilmesinin uyum sürecindeki olumlu, misafir topluluğun üyelerinin ise Türkçeyi öğrenmemesinin süreçte olumsuz etkisi ele alınmıştır. Katılımcıların %38'i (s=8) Suriyelilerin Türkçeyi bilmemesinin sorun olduğunu ve özellikle öğrenmeye çabalamadıklarını vurgularken, %28,5'i (s=6) Arapçanın her iki topluluk arasında "köprü" rolünü oynaması dolayısıyla uyum sürecini hızlandırdığını dile getirmiştir. Geri kalan %33,5'i ise konu ile ilgili açık bir beyanda bulunmamıştır.

Dil bariyeri bağlamında katılımcılar Türkçenin özellikle resmi evrak işlerinde, sağlık hizmetlerine erişimde önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu da uyum sürecini genel anlamda olumsuz olarak etkilemektedir. Gündelik hayat aktivitelerinde ve bağlantı kurmada Arapça etkili olsa da, iş hayatı gibi daha gelişmiş iletişimsel süreçlerde Türkçenin bilinmemesinin önemli bir eksiklik olduğu dile getirilmektedir:

Benim açımdan olmuyor benimle iletişim kurmada olmuyor. Ama kendilerinin bence iş hayatında ya da başka hayatta kendi hayatlarını devam ettirme açısından problem oluyor. Dil büyük problem oluyor onlar için (E9, 34, işsiz)

Yerel halk Arapça biliyor, sosyal uyumu sadece yerel

halkla iletişim anlamında ele alacak olursam kabul ama devlet dairelerinde bu ilin valisi Arapça bilmiyor. Bankadaki memur Arapça bilmiyor bilmeyebiliyor çoğunlukla. Resmi dairelerde kaymakamlarda, derneklerde, Arapça bilmeyen personelle karşılaştığınızda, hastanelerde doktorlar büyük sıkıntı mesela. Sağlık personeli, daha doğrusu Arapça bilmiyor olması. Sosyal uyumu Arapçayla ilerletebiliyor olsaydık tamam kabul, Arapça biliyor olmamız yerel halk olarak sosyal uyumu kolaylaştırır sağlar. Ama sosyal uyum demek sadece biz yolda yürürken yapacağımız alışveriş, edeceğimiz muhabbet ise tamam kabul. Ama bununla sınırlandıramayacağımıza göre bence baltalıyor. Bir de bir şey daha var, bu insanlar bu sınır şehrinde yaşamıyor, sınır şehrine geliyor, eğer Arapça ile bir sosyal uyum sağlanıyorsa, bu insanlar Bursa'ya İstanbul'a, Ankara'ya, Antalya'ya rağmen gidiyor her şeye rağmen gidiyor, burada ulaşılmış olan sosyal uyum içeride hiçbir işe yaramıyor (E1, 31 STK çalışanı)

Daha kapsamlı şekilde düşüncesini dile getiren E1 kodlu katılımcı Arapça her ne kadar Hatay il sınırları içinde ev sahibi topluluğun da dili bilmesi bağlamında etkin olsa da, diğer şehirlerde aynı durumun söz konusu olmadığını dile getirmiştir. Bu da sosyal uyum sürecinin ülke genelinde gelişmesi ve ilerlemesi için bariyer özelliği taşımaktadır.

Diğer taraftan Arapçanın avantajlarına odaklanan katılımcılardan K7 her iki topluluğun üyeleri arasında etkileşim ve iletişimin kurulmasında önemli rolü olduğuna değinirken, K3 kodlu katılımcı ise kendi gözlemine dayalı alışveriş sırasında şahit olduğu bir örnekten yola çıkarak hem Türklerin hem de Suriyelilerin Arapça konuşabilmesinin olumlu katkısına değinmektedir:

[...] Biz Arapça biliyoruz. Biz onlarla Arapça konuşuyoruz hatta bizim Arapçamız ile onlarınki farklı ama yine de anlaşabiliyoruz (K7, 46, Esnaf)

Örneğin en son birkaç gün önce çarşıda geziyordum. Bir Suriyeli, geziyordu mağazalarda bende mağazalardan birindeydim geldi. Bunun fiyatı nedir dedi, Türk esnafı fiyatını söyledi buranın vatandaşı gibi, hiç o kişinin Suriyeli olması ya da Arapça konuşması hiç önemli değil yani sadece bir insan ilişkisi gördüm orada. Arapça konuşuyordu esnafta Arapça cevap verdi, kadın belki beğenmedi hoşuna gitmedi çıktı gitti adamda normal işine devam etti (K3, 27, STK çalışanı)

Genel anlamda hem Arapça hem de Türkçe ile ilgili görüşlerini beyan eden katılımcıların her

koşulda Türkçe'nin önemli olduğu, bilinmemesinin dezavantajlarını farklı sorulara verilen yanıtlarla ifade ettikleri görülmektedir. Her ne kadar Arapça, Hatay ili örneğinde önemli bir iletişim aracı rolü oynasa da, daha ileri düzeyde bir sosyal uyum için iletişim dili olarak Türkçe'nin kullanılması gerekliliği vurgulanmıştır.

Uyumun Gidişatı

Görüşmelerde sorulan sorularla katılımcıların sosyal uyum sürecini kendi gözlemleri üzerinden yorumlamaları istenmiş ve kişisel düşünceleri de sorulmuştur. Bu anlamda katılımcıların %62'si misafir topluluğun üyeleri ile yürütülmekte olan sosyal uyum süreci ve faaliyetlerinin olumlu karşılamakta ve belirli düzeyde uyumun da sağlandığını düşünmektedir. Diğer taraftan kalan %38'si karşıt görüşü savunmaktadır. Bu katılımcılara göre uyum süreci çok sayıda nedenden dolayı sağlanamaz.

Ağırlıklı olarak olumlu yaklaşımın gözlemlendiği görüşmelerde katılımcılar benzer kültürel özelliklerin altını çizmektedir. Örneğin, E13 kodlu katılımcı Hatay'ın kültürel çeşitliliğin büyük bir avantaj olduğunu ve bu anlamda zaman içinde de Suriyelilerle uyumun sağlandığı, hatta akrabalık ilişkilerinin bile oluşmaya başladığını dile getirmektedir. Diğer taraftan başka bir katılımcı yine benzer bağlamda akrabalık ilişkilerine değinmekte ve mutfak kültürü bağlamında bazı ortak noktaların altını çizmektedir:

Zamanla göre göre uyum sağladılar. Bizim kendi Araplarımızdan var, ondan uyum kolay oldu. Kız alıp verme başladı. Bence Hatay'da uyum var. Hatay'ın bunca kültürel zenginliği Arap, Suriyeli vd. var. Bu çeşitlilik uyumu kolaylaştırıyor. Ahlaki bazı konular Türk de yapsa Suriyeli de yapsa söyleniyoruz. (E13, 43, Esnaf)

[...] Önem arz eden dil konusuydu. Fakat bizde Arapça dilini bilen çok kesim olduğu için hatta Türkçe dilini bilmek için mücadeleye giren çok ekip olmadı. İletişim en büyük sorundu, iletişim hallolduktan sonra uyumlu şekilde devam edecekti. Akrabalık ilişkilerimiz çok yüksek, Suriye'de ben de humusluyum aslında köken olarak, akrabalarımızın bir kısmı Suriye'de. Savaş sonrası yanımıza geldiler, beraber kaldık, Batı ülkelerine gitmek isteyenler gittiler, kalmak isteyenler kaldılar. Yeme içme kültürümüz aynı, biz aynı zamanda gastronomi şehriyiz mutlaka duymuşsunuzdur

2017'de UNESCO yaratıcı şehirler ağına katıldık Hatay olarak, Antep'ten sonra ikinci şehir. Mezelerimiz 600 çeşit yemeğimizle tatlılarımızla baktığınız zaman Suriye ülkesindeki mutfak kültürü ve sanatına o kadar yakınız ki humusumuz, biberli acılı mezeli çeşitlerimiz, tatlı çeşitlerimiz birbirinden yıllarca etkilenmiş (K2, 30, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü)

Olumsuz görüşlerin olduğu görüşmelerde ise nüfus artışının sağlık, eğitim gibi hizmetlere erişimde ortaya çıkardığı sorunlar ve en önemlisi ise farklı yaşam tarzlarının olduğu vurgusu ön plana çıkmaktadır.

Önceki hali çok güzeldi bizim için ben kendi görüşümü söylüyorum, eski günleri arıyorum. Gerçekten şu anda, Hataya bir çoğunluk geldiği zaman artık yani, rahat edemiyoruz. Yani gezi olsun dediğim gibi parkta çay bahçesine denize gidiyorsunuz, yani otobüs olsun hastane olsun eğitim [...] Hiç bir şey görmüyorum hiç ayak uyduramıyorlar. Bizim geçmişimiz belli onların yaşam tarzları çok farklı. [...] Kaç sene oldu 12 sene hemen hemen oldu. 12 sene oldu da hiçbir şey görmedik, ekmek alıyorlar, yani ekmek kolay kolay bir şey beğenmezler. Esnaf çarşıya indiği zaman zann ediyorlar ki Halep'te her şey belki ucuz, Suriye bizden 50 sene geride belki de öyle biliyorum, orada hayat ucuz. (E5, 42, Esnaf)

İstemiyoruz çünkü bunlar bir proje üzerine Türkiye'ye getirildiler. Ben iyi biliyorum daha savaş başlamadan ... hazırlanmıştı nereden bilinecek bu savaş bu boyuta gelip, bu kadar göç olacak. Biz 2011'den bu yana bunun bir proje olduğunu biliyoruz, hiçbir şekilde benimsemedik, bazıları bunun üstünden rant sağladılar. Biz o rantlara da karşıyız, mültecilere de karşıyız. İkinci bir şey buradan seçip-seçip, eleyip-eleyip, iyiler gidiyor [diğerleri] burada kalıyorlar, ayrıca iş sahası olarak buradaki insanların iş sahalarını daralttılar. Onlar 70-80-100 liraya çalışıyorlar. Artı ikinci birşey aile yapısını da bozdular (E12, 45, Muhtar)

Verilen örneklerde de görüldüğü üzere E5 kodlu katılımcı fazla göç akınıyla birlikte artan nüfusa dikkat çekerek, gündelik yaşam faaliyetlerin neden olduğu sıkıntılara değinmektedir. 10 yıldan fazla bir sürenin geçmesine rağmen hala uyumun sağlanamadığı ve bunun nedeninin ise her iki topluluk üyelerinin farklı yaşam tarzlarına sahip olması dile getirilmektedir. Bunun da beklentilerde farklılık ortaya çıkardığı belirtilmektedir. Diğer taraftan E12 kodlu katılımcı ise bu zorunlu göç durumunun bir siyasi proje

olduğunu dile getirmektedir. Katılımcı bu sürecin ucuz işçi sorununu tetiklediğini ve mevcut aile yapısını da bozduğunu ifade etmektedir.

Soru Dolu Sorunlar

Bu kategori altında katılımcılara sosyal uyumun önündeki engeller sorulmuştur. Görüşmelerde katılımcıların engelleri dile getirirken geleceğe yönelik kaygı ve endişelerini sorularla dile getirmeleri içinde oldukları belirsiz durumu da yansıtmaktadır. Bu durum araştırmacıların gözlemlerinde de ortaya çıkmıştır. Genel anlamda bulgular incelendiğinde dört ana sorun ortaya çıkmaktadır: dil bariyeri (%52,3), sosyal kaynaşma eksikliği (%19), ekonomik sorunlar (%19) ve gettolaşma (%9,7).

Daha önceki kategoride dil çıkmazı bağlamında Türkçe ve Arapçanın avantajları ve dezavantajları tartışılırken, dil bariyeri olarak nitelendirilen bu alt başlıkta katılımcıların yarısı misafir topluluğun Türkçe bilmemesinin sosyal uyum süreci önünde önemli bir bariyer olduğunun altını çizmektedir:

Farklı farklı yerlere dağıtılsalardı bir arada olmasalardı belki uyum sağarlardı. Ama şu anda iş işten geçti hepsi bir yere yığılma yapmış durumda. Yığılma yapılan yerlerde de, kendi aralarında oldukları için hiç uyum sağlama gayretinde değiller. Zaten Hatay'da olmalarının sebebi, diğer şehirlere gitmek istememelerinin nedeni, burada rahatlar, burada Hatay halkının yarısı Arapça biliyor, o rahatlıktan dolayı başka yere gitmek istemiyorlar. Burada da Türkçe öğrenmek gibi bir şeyleri yok (E8, 43, Taksi şoförü)

Bence hiçbir şey değişmez, kendi kültürlerini yaşıyorlar yaşamaya da devam ediyorlar. Bizim kültürümüze ayak uydurmaya hiç niyetleri yok. Türkçe çok az biliyorlar, biliyorlarsa da yansıtmıyorlar. [...] En büyük sıkıntıları bizleri şey yapmıyorlar kabullenmiyorlar. Yani şöyle, siz bizim kültürümüze uyun, siz bize ayak uydurun tarzında yaşıyorlar. Yani yetişen nesil, çalışmıyor, onlardan çalışmıyorlar, bizim gençlerimiz için endişe verici bir şey (E3, 50, Muhtar)

E8 kodlu katılımcı Hatay nüfusunun Arapça bilmesinin misafir topluluğun üyelerine kolaylık ve işlevsellik sağlaması nedeniyle Türkçe öğrenmeye istekli olmadıklarını dile getirirken, E3 kodlu katılımcı Suriyelilerin Türkçeyi öğrenmeye isteksiz olmalarını uyum sağlamaya açık olmamaları ile ilişkilendirmektedir. Bu anlamda kendi kültürlerini yaşamaya çalıştıklarını ve en başta onların

uyum sağlamak niyetinde olmadıklarını dile getirmektedirler.

Görüşmelerde dile getirilen sosyal uyumun önündeki engellerden bir diğeri ise ekonomik sıkıntılardır. Katılımcılardan K5, özellikle son yıllarda ekonomik sorunların arttığının altını çizmektedir. E5 kodlu katılımcı ise artan nüfus artışı ile konut sıkıntısı ve artan kiralara vurgu yapmaktadır:

[...] Şu anda bir dil, iki ekonomik sorunlar hatta birin başına bile bir olarak ekonomik sorunları bile söyleyebiliriz. Şu andaki durumda belki bu konuşmayı bir yıl önce yapıyor olsaydık, bu kadar net şekilde dil derdim. Ama şu anda ekonomik durum, dil ve ayrımcılığa dair haberler, çıkan ayrıştırıcı haberler şu anda uyumun önündeki en büyük engellerden bir tanesi (K5, 31, STK Çalışanı)

Yani işte anlaşmazlıklar var, ev sorunu, ev konutlarda sıkıntı kiralara bir anda yükselmesi bunları yaşadık hep. Bizim Türklerde de kabahat var, Suriyeli demiyorum bizim insanlarımız da bozuldu maddi manevi yüzünden. Kendi vatandaşına örneğin bir kiralık ev verecek bakıyor diyor, 1000 liradan aşağıya vermem diyor misal ama Suriyeli geliyor aynı şeyi görüyor orada, yani kiralara bir anda yükselmesi. Ben de kiracıyım, ama saatten sonra da düzeleceğini sanmıyorum, medyayı da haberleri de takip ediyorum, gidişatımız hiç iyi değil. (E5, 42, Esnaf)

Ekonomik sorunlarla eşit düzeyde ele alınan sorunlardan biri de sosyal kaynaşmanın eksikliği olmuştur. Bu anlamda E4 kodlu katılımcı genel anlamda her iki toplumu da bir araya getirmeyi hedefleyen organizasyon eksikliğinin olduğunu dile getirirken bunun da her iki topluluk arasında sosyal kaynaşmayı olumsuz etkilediğini dile getirmektedir. Bir araya getirilmenin önemi üzerinde durmaktadır. Diğer katılımcı E1 ise benzer bir perspektifle iletişimsel sorunların çözümünde birlikte çalışmanın ve beraber faaliyetlerin yürütülmesi gerekliliğine değinmektedir. Bu bağlamda kaynaşmanın etkili olacağını düşünmektedir:

Birincisi, ciddi yönlendirme yok devlet tarafından, organizasyon yok birazcık zorlamak gerekebilir, bizi bir araya getirip konuşup iletişim kurup buna dair bir organizasyon yok. Onlar sadece kendi aralarında bir araya geliyorlar, kendi derneklerinde varsa kurumlarında bir araya geliyorlar, orada sürdürdükleri hayatı burada devam ettirmeye çalışıyorlar. Zaman zaman bu bizi rahatsız ediyor bazı şeyler bize garip

Görsel 3: İskenderun'dan şehir ve plaj manzarası, Hatay / Türkiye

geliyor, anlamakta güçlük çekiyoruz bir araya gelsek bende onu anlayabileceğim için bu beni rahatsız etmeyebilir (E4, 35, Sağlık Personeli)

[...] Bakın bazen bir ortama bakıyorsunuz çalışma sektörüne bakıyorsunuz gayet de kaynaşmış şekilde Suriyelilerle Türkiyeliler çalışıyor bir sorun yaşanmıyor her şey tıkırında işliyor. Bir sektöre bakıyorsunuz asla Suriyeli göremiyorsunuz, ya da bir Türkiyeli bile göremiyorsunuz o da mümkün. (E1, 31, STK Çalışanı)

Diğer bir alt başlık olan gettolaşma sadece iki görüşmede açıkça dile getirilse de genel anlamda diğer görüşmelerde de dolaylı yolla da olsa konuya ilişkin bazı noktalara atıf yapılmıştır. Bahsi geçen iki görüşmeden kesit aşağıda yer almaktadır.

[...] Parantez açacağım gettolaşma olayı tehlike arz ediyor çünkü bölgesel, mahalle mahalle aynı kültürden bu da en çok korktuğumuz konudur aslında, uyumun entegrasyon olabilmesi için dağılımlı olması gerekiyor aslında ama onlar da kendi işverenlerinden alışveriş yapıyorlar, kendi işletmelerinden alışveriş yapıyorlar

yemek, restoran, lokantada, kendi çocuklarının Suriyeli çocuklarla oynayacağı alanlarda toplanıyorlar bu da toplumsal gerginliğe sebebiyet verir ve uyum konusunda sıkıntı yaratır (K2, 30, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü)

Gerek kişilere sağlanacak hem sosyo-ekonomik şartlar hem yaşama koşulları bunların temelini tabanını oluşturmuyorsan zaten yürütülen politikada hata var demektir. Ben o yüzden yetersiz buluyorum. Çok sayıda mülteci alınıyor zaten halk bakıldığında az nüfus değil il küçük bir il diğer büyükşehirlere göre. Bir diğer konu, ne kadar doğru bu konuya değinmem, bir yerde ciddi manada toplanılmış halkla iç içe geçme durumu olmayan yerlerde mülteciler [...] Evet, bunların çözülmesi gerekiyor eğer uyum sağlanması isteniyorsa, kişiler burada kalmaya devam edeceklerse gitmeyeceklerse bu şekilde olmasını sağlıklı görmüyorum bence zaten toplumla iç içe olmaları buradan mümkün değil. Baktığınızda belli ilçede mahallede, küçük bir alanda sadece mülteciler var, hiç Türk toplum yok, birkaç Türk bulabilirsiniz.

Bence bunun bir an önce halledilmesi gerekiyor eğer uyum sağlansın isteniyorsa (K4, 30, STK Personeli)

Her iki katılımcının altını çizdiği sorun olan gettolaşma sosyal uyum sürecinde önemli bir bariyer olup gün geçtikçe daha da artmaktadır. Hem misafir topluluğun üyelerinin belirli mahalle ve bölgelerde yoğunlaşmasının hem de ev sahibi topluluğun üyelerinin o bölgelerden taşınmasının kutuplaşmayı tetiklediğini ve kültürel kaynaşmayı olumsuz etkilediği ifade edilmiştir. Bunun gelecekte daha büyük sorunlar ortaya çıkaracağı dile getirilmiştir.

Son olarak katılımcıların küçük de olsa bir bölümü sosyal uyumun önündeki engeller arasında göçmen ayrımcılığına dair yayımlanan haberler ve dezenformasyona dikkat çekmiştir. Burada medyanın sosyal uyumun tesisinde oynadığı rol açıkça görülmektedir.

Uyum için Öneriler

Son kategori altında katılımcıların sosyal uyum sürecinin iyileştirilmesi ve geliştirilmesine yönelik önerileri ele alınmıştır. İki görüşmede sürecin yeterli düzeyde yürütüldüğü vurgulanarak ek bir öneri sunulmamış, iki görüşmede ise “dönmeyi düşünmüyorlar” düşüncesi öne sürülerek bir öneriden bahsedilmemiştir. Geri kalan 17 görüşmede çeşitli düşüncelere yer verilmiştir. Bunlar arasında dil eğitimi (%35,2), sosyo-kültürel faaliyetler (%29,4), işbirliği ve koordinasyon (%17,7) ve tampon bölgeye taşıma (%17,7) başlıkları yer almaktadır.

Diğer kategorilerde de sıkça bahsedilen Türkçe dil sorunu bu başlık altında da katılımcılar tarafından en fazla değinilen konu olmuştur. Dil bariyerinin genel anlamda hayat rutinlerinde ve resmi işlerinde önemli bir problem oluşturduğu dile getirilmiştir. Türkçenin bilinmesinin Türk kültürünün benimsenmesinde de önemli bir aşama olduğunu belirten E7 kodlu katılımcı bu anlamda STK'ların rolünün de artırılmasını önermektedir. E9 kodlu katılımcı da Arapçanın Hatay'da avantaj olmasına karşın Türkçenin bilinmesinin sosyal uyum için gerekliliğinin altını çizmektedir:

Örneğin kamuya açık alanda bir yerde oturulması yasaklanmış, Türkçe tabelayla oraya bu yazılmış. Fakat Türkçeye tam olarak hakim olmayan bireylerin anlayamadıklarını varsayalım. Orada çeşitli etkinliklerde bulunduklarını varsayalım bu hem çevre

tarafından tepkiyle karşılanıyor hem de işte oraya gelen güvenlik görevlisi, kamu görevlisi tarafından uyarıyla karşılaşılıyor bu da ufaktan bir sosyal uyum problemine dönüşebiliyor [...]Türkçe, dil becerilerinin gelişmiş olması hem de direkt olarak Türk kültürüyle kaynaşması için önemli bir adım. Geliştirilmesi gerekli, nasıl geliştirilebilir, sizin de bahsettiğiniz üzere, STK'lar bu konuda daha fazla güçlendirilip daha fazla desteklenebilir (E7, 35, STK Çalışanı)

Hatay dediğim gibi bir kere dil Arapça konuşan insanların olması büyük bir avantaj oluyor bu da adaptasyonu kolaylaştırabiliyor, ama diğer iller için aynı şeyi söyleyemem. Çünkü işte Suriye'den gelenler dil eğitimini tamamlayamıyor geliştiremiyor, çoğunluk anlamında söylüyorum tamamı değil bence bu büyük bir eksiklik. İlk geldiklerinde dil odaklı eğitim olsaydı, çoğu şeyi çok rahat aşıp adapte olabilirlerdi (E9, 34, İşsiz)

Öneriler için vurgulan diğer önemli konu ise her iki tarafın da bir araya getirilmesine olanak sağlayacak olan sosyo-kültürel faaliyetlerin artırılması olmuştur. Bu anlamda K2 kodlu katılımcı uyumun kalıcı bir süreç olması için sosyo-kültürel faaliyetlerin yapılmasının önemine dikkat çekmektedir. Bu anlamda benzer mutfak kültürlerine vurgu yaparak çeşitli yarışmaların düzenlenmesinin kültürel anlamda bir uyumu destekleyeceğini ifade etmektedir. E4 kodlu katılımcı ise Suriyelilerin geri dönmeye niyetli olmadıklarını dile getirerek bu bağlamda her iki tarafın da birbirini iyi tanımasına yönelik faaliyetlerin artırılması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Bunun ön yargıları kıracağına ve sosyal uyumu geliştireceğine inanmaktadır:

Ben sosyokültürel anlamda uyumun daha kalıcı olacağına inanıyorum. Sosyokültürel anlamda çalışmaların. Çünkü uyum kültürle kendini bulabilen bir kavram. Az önce bahsettiğimiz sofrı kültürü bile çok etkilidir. Bir bölgede bir yemek yarışmasının yapılması bile farklı kültürlerde aynı tabaktan farklı lezzet alabilecek damakların ortaya çıkması bile bir kültürel uyum içerisinde olacaktır. Bu süreçte uyumu nasıl sağlayabiliriz dediğimiz gibi daha çok entegre olabilmesi için daha çok birlik ve beraberliğin olması gerekiyor, biraradalık (K2, 30, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü).

Bence bunu geliştirmek zorundayız. Çünkü hani arkadaşım ile konuştuğumda, çok böyle gitme taraftarı değiller. Ne olursa olsun biz gitsek bile yeniden bir

ülke inşa etmek zorunda kalacağız. Hani o yüzden gitmeye sıcak bakmıyorlar. O yüzden bu uyum bir şekilde gerçekleşmesi lazım. Neler yapılabilir, az önce dediğim gibi bizi bir araya getirecek iletişim birbirimizi tamamlayacağımız bir takım organizasyonların yapılması gerekir. Çünkü iki tarafta birbirini tanımıyor ve birbirine karşı ön yargılılar, şu anda işte bir sorun çıkmıyor diye kimsenin sınırına girmiyor, sosyal ortamına girmediği için çok ciddi sorunlar yok. Şey olarak yani, bir şekilde uyum sağlanması lazım, aklıma gelen bu, sosyal uyum organizasyonları yapılabilir (E4, 35, Sağlık personeli)

Bulgular doğrultusunda işbirliği ve koordinasyon katılımcılar %17,7'si (s=3) tarafından değinilen diğer bir önemli konu olarak ortaya çıkmıştır. Bu anlamda E12 kodlu katılımcı özellikle en başından böyle bir koordinasyonun sağlanmasının önemli olduğunu vurgulayarak, yerel yönetimlerle ilişkilerin güçlendirilmesi gerektiğine değinmektedir:

Komisyon oluşturabilirdi emniyet mesela, koordineli çalışılabilirdi öyle bir şey olmadı. Ama belki başka mahallelerde olmuş olabilir ama gelip soruyorlar, bir sıkıntı var mı yok diyoruz belki onun için o komisyona dahil etmemiş olabilirler bizi (E12, 45, Muhtar).

Katılımcıların %17,7'si tarafından bahsedilen diğer bir konu ise tampon bölgeye taşınma önerisi olmuştur. Bu anlamda E8 kodlu katılımcının görüşüne göre Suriyeliler ilk başta olduğu gibi kamplarda kalmalı ve şehre getirilmemeliydi. Böyle güvenli bir bölgede kalsalardı süreç bu kadar karmaşık hale gelmezdi. Benzer düşünceyle E5 kodlu katılımcı Mehmetçik denetimi altındaki tampon bölgeye yerleştirilmelerinin faydalı olacağı önerisini savunmaktadır:

Başlı başına buraya şehrin içine geçirilmeleri en büyük hataydı buraya alınmamaları gerekiyordu. Örnek verelim, Afgan savaşıdan bu tarafa gelen Özbekler var onlara şehrin dışında ayrı bir köy açıldı. Oraya yerleştirildi, onlar buraya uğramıyor. Suriyelilere de sınıra yakın yerde kamp yeri kurulmuştu ilk başlarda oradan içeriye alınmıyorlardı sonra tamamen içeriye alındılar. Orada kalsalardı orada kendilerine yer ayrılmış olsaydı kendi yaşantılarını kurmuş olsalardı bu kadar karışık olmazdı (E8, 43, Taksi şoförü)

Şu anda gündemimizde yapılıyor yapılmıyor değil yapıldı örneğin, güvenlik bir yer tespit etti oraya, konutlar yapılıyor, yapıldı. Oraya götürüp de yerleştirebilirler hastanesinden okuluna kadar her şey

mevcut bunlar oldu. Artık toplayacak arkadaşlar sizi bu kadar idare ettik herkes evine, köyüne. Orada sizler bizim gözetimimiz altında Mehmetçüğimizin gözetimi altında (E5, 42, Esnaf)

Aşama 3: Tepkisiz Araştırma – Betimsel Doküman Analizi

HUKUKSAL ÇERÇEVE

GİRİŞ

Göç hareketlerinin tarihten günümüze ekonomik, sosyal, siyasi ve kültürel birçok nedeni ve sonucu vardır. Göç, savaşlar, iç çatışmalar, doğal afetler gibi bir zorunluluktan kaynaklanabilir veya daha iyi ekonomik olanaklar elde etmek, kariyer ya da eğitim gibi görece ihtiyari nedenlerle gerçekleşebilir.

Kitlesel akın, en genel tanımıyla, savaş, silahlı çatışmalar ya da yaygın insan hakları ihlalleri nedeniyle bir ülkeden ya da coğrafi bölgeden diğerine ani ve öngörülemez şekilde çok sayıda kişinin sığınmaya çalışmaya durumudur (Elçin, 2016: 10). Kitlesel akınlarda, kabul eden devletler, sığınma arayan çok sayıda kişi için bireysel başvuru ve değerlendirme sürecini etkili şekilde yürütememektedir. Bununla birlikte uluslararası koruma ihtiyacı içinde olan çok sayıda kişiye kapılarını kapatmak da istememektedir. Geçici koruma statüsü, geçici ve esnek bir koruma mekanizması olarak, bireysel başvuruların yapılamadığı veya değerlendirilemediği kitlesel akınlarda uygulanmaktadır (Pirjola, 1995: 425).

Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana, çeşitli tarihlerde ve farklı bölgelerden Türkiye'ye yönelik kitlesel sığınma olayları yaşanmıştır. Bu kitlesel akınların en göze çarpanları, 1950-1951 ile 1989 yıllarında Bulgaristan'dan (Ekşi, 2014: 1), 1988 ve 1991 yıllarında Irak'tan, 1992 yılından sonra Yugoslavya'dan ve son olarak Kosova'dan Türkiye'ye yönelik akınlardır (Ekşi, 2014: 2). 2011 yılında Suriye'den başlayan kitlesel akın ise hem sayıca çok kişinin gelmesi hem de azalarak da olsa 2022 yılı itibarıyla uzun süre devam etmesi nedeniyle diğer kitlesel akınlardan farklıdır.

Kirişçi, Türkiye'ye yönelik Suriyeli kitlesel akınını, üç açıdan geçmişteki deneyimlerden ayırmaktadır. Birincisi, Suriyeli akını büyüklüğü bakımından Türkiye tarihindeki hiçbir kitlesel akına benzememektedir (Kirişçi, 2014: 7). İkincisi, 2011 yılında başlayan Suriyeli kitlesel akınında, başlangıçta açık kapı

politikası uygulanması yönünden geçmişteki uygulamaların hiçbirinde görülmemiştir (Kaya ve Eren, 2015: 9). Üçüncüsü, Suriye’den başlayan kitlesel akın, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun henüz yürürlüğe girdiği ve şimdiki Göç İdaresi Başkanlığı olan o tarihteki Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün kuruluş döneminde yaşanmıştır (Kirişçi, 2014: 14).

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), Suriye’den gelen kitlesel akın için üç öneri getirmektedir. Birincisi gönüllü geri dönüş, ikincisi güvenli üçüncü ülkeye yerleştirme ve ev sahibi ülkeye entegrasyon (BMMYK, 2014). Göç ve

uyum sürecinin Hatay ili örneğinde, ev sahibi ülkeye entegrasyonun en önemli bileşenlerinden biri olan uyum, hukuksal yönüyle ele alınacaktır. Gönüllü geri dönüş ve güvenli üçüncü ülkeye yerleştirme proje kapsamında değildir.

Öncelikle, Anayasal ilkeler ve Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin ilgili hükümleri açıklanacaktır. Ardından Türkiye’de bulunan Suriyelilere uygulanan geçici koruma statüsü incelenecektir. Hatay ili örneğinde uygulama alanı geniş olan yeni seyreltme politikası anlatılacaktır. Son olarak YUKK’un uyuma ilişkin hükümleri değerlendirilecektir.

I. ANAYASAL İLKELER VE TÜRKİYE’NİN TARAF OLDUĞU ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER

Türk Anayasası’nda, temel hak ve özgürlüklere ilişkin pek çok düzenlemede yabancı-vatandaş ayrımı yapılmamaktadır. 1982 Anayasası’nın “Temel Hak ve Hürriyetlerin Niteliği” başlıklı 12. maddesinde, herkesin kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahip olduğu hükmü yer almaktadır. Temel hak ve özgürlüklerde vatandaş ile yabancıнын eşitliği ilke iken yabancılar

için bazı hal ve şartlarda temel hak özgürlükler sınırlandırılabilir (Aybay, 2015: 9; Erten, 2015: 5).

Anayasa’nın 16. maddesinde, yabancıların temel hak ve özgürlüklerinin milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabileceği belirtilmiştir. Milletlerarası hukuka uygunluk, milletlerarası hukukun bütün kaynaklarını kapsamaktadır. Anayasa’nın 16. maddesinde yer alan milletlerarası

hukuka uygunluk kriteri, kitlesel akınlarda ülkemize kabul edilen kişilerin temel hak ve özgürlüklerinin belirlenmesinde kritik bir öneme sahiptir. Çünkü kitlesel akınlarda uygulanacak esas ve usullere dair özel bir milletlerarası iki ya da çok taraflı sözleşme bulunmamaktadır. Daha çok, uluslararası teamül hukuku kurallarıyla şekillenen bu süreçte, Türkiye’ye yönelik kitlesel akınlarda, bu kişilerin temel hak ve özgürlüklerine yönelik düzenlemeler yapılırken, milletlerarası teamül hukukuna uygunluk özel bir önem arz etmektedir (Elçin, 2016: 15).

Siğınma hakkı konusunda bir devlet, yürürlükteki bir anlaşma ile bu konuda bir yükümlülük üstlenmişse, o antlaşmanın koşullarını yerine getiren yabancılar bakımından siğınma hakkını tanımak zorundadır. Böyle bir anlaşmaya taraf olmadıkça, devletlere siğınma hakkı konusunda yükümlülük getiren bir uluslararası teamül kuralı ya da hukuk genel ilkesi bulunmamaktadır (ERGÜVEN Ve ÖZTURANLI, 2013: 1019; Edwards, 2012: 12).

Bireysel siğınmaya ilişkin temel milletlerarası hukuk kaynağı, 1951 tarihli Mültecilerin Hukukî Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi’dir . Kitlesel siğınma ise, BMMYK Yürütme Komitesi (ExCom) kararları ya da genel milletlerarası hukuk ile tanımlanmaktadır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 14.

maddesine göre, herkesin zulüm altında başka ülkelere siğınma ve siğınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır (Edwards, 2012: 6).

Kitlesel siğınma olaylarında, çok sayıda siğınmacı, siğınma sistemi üzerinde olağanüstü bir yük meydana getirmektedir. Devletler bu durumlarda, kitlesel siğınma olaylarının geçici olacağını öngörerek geçici koruma sağlama eğilimi göstermektedir. Geçici koruma statüsü bir yandan devletlerin ulusal çıkarlarının ön planda tutulması nedeniyle mülteci statüsüyle korumadan bir sapma olarak değerlendirilmekte; diğer yandan geri gönderilmeme (non-refoulement) ilkesine etkinlik kazandıran ve geçici de olsa çok sayıda siğınma arayan kişiye koruma sağlayan bir uygulama olarak kabul edilmektedir (Edwards, 2012: 6). Hem milletlerarası hukuk hem de insan hakları hukuku, ani bir kitlesel akın durumunda bu akının ilgili ülke üzerindeki etkileri ne olursa olsun geri göndermeme ilkesine istisna getirmemektedir (Lauterpacht ve Bethlehem, 2003: 119-121).

RG. 11.04.2013- 28615. Bundan sonra YUKK olarak anılacaktır.

“Yabancı” deyimi, Devletler Hukuku Enstitüsü’nün 1892 tarihli Cenevre Toplantısı’nda tanımlanmıştır. Buna göre yabancı, “bir devlet ülkesine bulunup o devlet vatandaşlığını hâlen iddiaya hakkı olmayan kimsedir”. Bu tanım, vatansız kişileri de kapsamına almaktadır. Devletler Hukuku Enstitüsü’nün 1892 tarihli Cenevre Toplantısı sonuç metni için bkz. http://www.idi-iil.org/idiF/resolutionsF/1892_gen_01_fr.pdf (12.11.2014). Tanımın Türkçe çevirisi için bkz. BERKİ O.F., Devletler Hususî Hukuku, Tâbiyet ve Yabancılar Hukuku, C.I, B.7, Ankara 1970, s.155. Devletler Hukuku Enstitüsü’nün “Yabancı” tanımının eleştirisi için bkz. AYBAY, R./ DARDAĞAN KİBAR, E.G., Yabancılar Hukuku, İstanbul 2010, s.13. 13 Aralık 1985 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nun Yaşadığı Ülkenin Uyuğu Olmayan Bireylerin İnsan Hakları Bildirisi’ndeki tanıma göre de yabancı, “bulunduğu (yaşadığı), ülkenin vatandaşı (uyruğu) olmayan birey(kişi)’dir. Bildiri metni için bkz. www.unhchr.ch/hm/menu3/b/o_nonnat.htm(30.10.2014.) Türk Hukukunda, 1982 Anayasası’nın “Türk Vatandaşlığı” başlıklı 66. maddesinde yer alan “Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk’tür.” ifadesinden bir yabancı tanımı yapılması da mümkündür. Buna göre Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olmayan herkes, ayırım gözetilmeksizin yabancıdır. Türk pozitif hukukunda “yabancı” tanımı, ilk kez 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun’un “Tanımlar” başlıklı 3. maddesinde yapılmıştır. Kabul Tarihi 27.2.2003- R.G. 06.03.2003- 25040. Buna göre yabancı, “403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununa göre Türk vatandaşı sayılmayan kişidir.” Böylece Türk pozitif hukukunda da Türk Vatandaşlığı Kanunu’na göre Türk vatandaşı olmayan kişiler yabancı devlet vatandaşı olsun, vatansız veya mülteci olsun yabancı kabul edilmiştir. Çeşitli yabancı tanımları için bkz. SEVİĞ, V.R., Türkiye’nin Yabancılar Hukuku, İstanbul 1981, s.13-14; TEKİNALP, G., Yabancılar Hukuku, B.8, İstanbul 2003, s.6; GÖĞER, E., Yabancılar Hukuku, Ankara 1979, s.5. 6458 sayılı YUKK’un “Tanımlar” başlıklı 3. maddesinin 1/ü bendinde yabancı tanımlanmıştır. Buna göre yabancı, Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişidir. Vatandaşlığa göre anlam kazanan “yabancı” kavramının kapsamında günümüzde “yabancı devlet vatandaşı olanlar”, “vatansız kişiler”, “mülteciler”, “özel statüdeki yabancılar” ve “birden çok vatandaşlığı olanlar” yer almaktadır. TEKİNALP, s.6

1936 yılında Devletler Hukuku Enstitüsü tarafından yapılan tanıma göre mülteci (refugee, refugie), “vatandaşı olduğu devlet ülkesinde meydana gelen siyasî olaylar sonucunda, ülkesini iradesiyle veya zorla terketmiş ve başka bir devletin vatandaşlığına da geçememiş ve herhangi bir devletin diplomatik korumasından yararlanamayan kişidir”. Devletler Hukuku Enstitüsünün 1936 yılında yapmış olduğu tanım için bkz. http://www.idi-iil.org/idiF/resolutionsF/1936_bru_x_01_fr.pdf (24.07.2022). 28 Temmuz 1951 yılında Cenevre’de kabul edilen Mültecilerin Hukukî Durumuna Dair 1951 Cenevre Sözleşmesi’ne Türkiye, 29 Ağustos 1961 tarih ve 359 sayılı onay Kanunu ile katılmıştır (Bundan sonra 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi olarak anılacaktır). Onay Kanunu ve Sözleşmenin Türkçe metni için bkz. RG, 05.09.1961, 10989. Sözleşmenin İngilizce metni için bkz. http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/o_c_ref.htm (23.07.2022). 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi’nin 42. maddesine göre, taraf devletler, imza, onay veya katılma sırasında 1,3,4, 16(1), 33, 36-46. maddeler hariç olmak üzere diğer maddelere çekince koyabilirler. Türkiye 1951 tarihli Cenevre Sözleşme ile ilgili olarak üç beyanda bulunmuştur. Bunlardan birincisi, zaman sınırlamasına ilişkin olarak, yalnızca 1 Ocak 1951’den önce Avrupa’da meydana gelen olaylar nedeniyle mülteci statüsünün tanınmasıdır. İkincisi, 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi’nin hiçbir hükmünün Türkiye’de Türk vatandaşlarına verilen haklardan daha fazlasının mültecilere verileceği şeklinde yorumlanamamasıdır. Türkiye’nin üçüncü beyanı ise coğrafi sınırlamaya ilişkindir. Buna göre Türkiye, Avrupa ülkelerinden gelen kişilere mülteci statüsü tanıyacaktır. 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi’ne Ek 1967 tarihli Protokol New York’ta imzalanmıştır ve Türkiye 1967 tarihli Protokolü 1968 yılında onaylamıştır (RG, 5.8.1968, 12968). 1967 tarihli Ek New York Protokolü’nde, “1 Ocak 1951’den önce cereyan eden olaylar” ifadesi 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi’nden çıkarılmıştır. Türkiye 1967 tarihli Ek New York Protokolü’nü onaylarken zaman sınırlamasını kaldırmakla birlikte coğrafi sınırlamayı ve 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi’nin hiçbir hükmünün Türkiye’de Türk vatandaşlarına verilen haklardan daha fazlasının mültecilere verileceği şeklinde yorumlanamamasına ilişkin beyanını saklı tutmuştur. 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi, sadece Kongo, Madagaskar, Monako ve Türkiye tarafından coğrafi sınırlamayla uygulanmaktadır. Burada Avrupa ülkelerinden kastedilen, Avrupa Konseyine üye ülkelerdir.

Uluslararası sözleşmelerde kitlesel sığınma kavramının kesin bir tanımının yapılmadığı görülmektedir. 1967 tarihli Birleşmiş Milletler Ülkesel Sığınma Bildirisi'nin 3. maddesinin 2. fıkrasında tanım yapılmaksızın kitlesel sığınmadan bahsedilmiştir .

BMMYK'nın Kitlesel Akın Durumlarında Uluslararası İşbirliği, Yükümlülük ve Sorumluluğun Paylaşılması Kararı'na göre, kitlesel akın, hatırı sayılır sayıda insanın, milletlerarası bir sınıra ulaşması, çok sayıda insanın sınırı geçmesi, varış devletinin özellikle acil durumlarda sınırı geçen kitleyi karşılamadaki yetersizliği, bireysel sığınma prosedürlerinin geniş çaptaki sığınma karşısında işlevsiz kalması durumlarından birkaçını ya da hepsini içermektedir. Ayrıca konuya ilişkin olarak, BMMYK'nın 2014 tarihli Geçici Korumaya İlişkin Rehber Kuralları bulunmaktadır.

BMMYK, kitlesel sığınma olaylarını, devletlerin büyük ölçekte mülteci akınıyla karşılaştıkları aşama

ile birlikte çok sayıda nüfusa uzun süre ev sahipliği yaptığı durumları kapsayacak şekilde ele almaktadır . BMMYK ayrıca kitlesel sığınma olaylarının, sığınma arayan kişilerin sayısına bakılarak belirlenmesinden ziyade kabul eden devletin kaynaklarına göre tespit edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Buna göre, “büyük ölçeklilik” ya da “kitleselliğin” ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye değişebileceği ve her bir olayın kendi özelliğine göre belirlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu noktada, bir sığınma akınıyla karşı karşıya kalan devlet, bireysel başvuru usullerini uygulayabiliyor ise kitlesel sığınma durumu söz konusu olmayacaktır . Ancak geçici koruma statüsü, geri göndermeme ilkesine işlevsellik kazandıran ve ani şekilde kitleler hâlinde ülke sınırlarına ulaşan kişilere belirli bir koruma sağlamayı hedefleyen pragmatik bir çözüm yoludur (Edwards, 2012: 2). 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nin kural ve standartlarının yerine kullanılacak bir uygulamayı amaçlamaz.

II. YABANCILAR VE ULUSLARARASI KORUMA KANUNU ve İLGİLİ YÖNETMELİKLER

Bu araştırmada göç ve sosyal uyum süreci, Hatay ili örneğinde incelenmiştir. Geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin 11.08.2022 itibarıyla ilk on ile dağılımı incelendiğinde, Hatay ili, İstanbul, Gaziantep, Şanlıurfa'dan sonra 368.549 Suriyeli ile dördüncü sırada gelmektedir . İlde yaşayan Suriyelilerin, ilde yaşayan toplam kişi sayısına oranı, Hatay ilinde, yüzde 18,07'dir . Yani yaklaşık her beş kişiden biri Suriyelidir.

Hatay ilinde geçici barınma merkezlerinde bulunan Suriyeli sayısı 11.08.2022 itibarıyla 6730 kişi olarak açıklanmıştır . Bu da 361.819 Suriyelinin halen Hatay ilinde çeşitli mahallerde oturduğunu göstermektedir. Bu bağlamda Suriyeliler, Türkiye'nin neredeyse tamamına yayılmış şekilde kamplar dışında yaşayan kent mültecileri olarak tanımlanmıştır (Erdoğan, 2021: 58).

Göç İdaresi Başkanlığı resmi istatistiklerine göre, Hatay ilinde yaşayan yabancıların büyük çoğunluğunu geçici koruma altındaki Suriyeliler oluşturmaktadır. Bu nedenle, diğer uluslararası koruma statülerinden ziyade, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve ilgili Yönetmelikler, geçici koruma statüsün tanımı, şartları, hüküm ve sonuçları ile sona ermesi yönlerinden açıklanmıştır. Ardından talimatla uygulanmaya başlayan güncel seyreltme politikası açıklanmıştır. Son olarak Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve ilgili mevzuatın sosyal uyuma ilişkin hükümlerine yer verilmiştir.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu 4 Nisan 2013 tarihinde kabul edilmiştir . Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik ise 17 Mart 2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir . Kanun, üç kısımdan oluşmaktadır. Bunlardan ilki, genel olarak yabancılar hukukuna dair kurallar içeren “Yabancılar” kısmıdır. İkinci kısım ise, “Uluslararası Koruma” başlıklıdır. Kanun'un üçüncü kısmı ise teşkilatlanmaya ilişkindir.

Geçici koruma statüsü, YUKK madde 91'de düzenlenmiştir. Madde hükmüne göre, ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir (m.91/1). Kanun, geçici koruma sağlanması konusunda takdir yetkisi tanımaktadır ancak milletlerarası hukuka ve uluslararası yükümlülükleri uygunluk dikkate

alındığında bu takdir hakkının uluslararası hukuka uygun olarak kullanılması gerektiği ifade edilmektedir (Kaya ve Eren, 2015, 48).

Geçici koruma sağlanan kişilerin ülkeye kabulü, kalışı, hak ve yükümlülükleri, ülkeden çıkışları, alınacak tedbirler, işbirliği ve koordinasyon, kurum ve kuruluşların görev ve yetkileri Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenecektir (m.91/2) .

2014/6883 Karar Sayılı Geçici Koruma Yönetmeliği, İçişleri Bakanlığı'nın 13/8/2014 tarihli ve 8027 sayılı yazısı üzerine, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı YUKK'un 91. maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 13/10/2014 tarihinde kararlaştırılmıştır. Geçici Koruma Yönetmeliği, 11 Bölümden oluşmaktadır.

Türk hukukunda, Geçici Koruma Yönetmeliği'nde geçici korumanın tanımı yapılmıştır. Buna göre, geçici koruma, ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirilmeye alınamayan yabancılara sağlanan koruma olarak tanımlanmıştır (m.3/1-f). Bu tanım YUKK m.91'de yapılan tanımla aynıdır sadece m.3/1-f'de, geçici koruma tanımına, “uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayan yabancılar” ifadesi eklenmiştir (Çörtoğlu-Koca ve Kavşat, 2015: 335). Bu tanımda ülkemize gelen yabancılara, kitlesel olsun bireysel olarak olsun

UN Declaration on Territorial Asylum, 14 December 1967, UNGA Resolution No. 2312 (XXII). <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/Resolution/GEN/NR0/236/47/IMG/NR023647.pdf?OpenElement> (10.10.2022).

Conclusion on International Cooperation and Burden and Responsibility Sharing in Mass Influx Situations No. 100 (LV) – 2004, EXCOM Conclusions, 8 October 2004, <http://www.unhcr.org/41751fd82.html> (24.10.2022).

UNHCR, 2014, Guidelines on Temporary Protection, <http://www.unhcr.org/5304b71c9.html> (10.10.2022).

Global Consultations on International Protection 'Mechanisms of International Cooperation to Share Responsibilities and Burdens in Mass Influx Situations', UN Document EC/GC/01/7, 19 February, 2001, 11. <http://www.unhcr.org/3ae68f3cc.pdf> (10.10.2022).

UNHCR (2001), “Protection of Refugees in Mass Influx Situations: Overall Protection Framework”, UN Document EC/GC/01/4, paragraf 14. <http://www.unhcr.org/3ae68f3c24.html> (10.10.2022).

<https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> (17.08.2022). 2020 yılı itibarıyla benzer tespit için bkz. ERDOĞAN, s. 90.

<https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> (17.08.2022).

<https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> (17.08.2022).

sınırlarımıza gelmesi ülkesinden ayrılmaya zorlanmış olması, ayrıldığı ülkeye geri dönememesi, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla gerçekleşmesi şartıyla kabul edilmiştir.

Madde 3/1-j'de ise ilk kez kitlesel akın tanımının yapıldığı görülmektedir. Buna göre kitlesel akın, aynı ülkeden veya coğrafi bölgeden kısa bir süre içerisinde ve yüksek sayılarda gerçekleşen ve söz konusu sayılar nedeniyle bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemlerinin usulen uygulanabilir olmadığı durumlardır.

Geçici Koruma Yönetmeliği'nin Birinci Bölümü, "Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar" başlıklıdır. Amaç ve Kapsam başlıklı 1. maddeye göre, bu Yönetmeliğin amacı; ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılardan, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı YUKK'un 91. maddesi çerçevesinde, uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirilmeye alınamayanlara sağlanabilecek geçici koruma işlemlerinin usûl ve esasları ile bu kişilerin Türkiye'ye kabulü, Türkiye'de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye'den çıkışlarında yapılacak işlemleri, kitlesel hareketlere karşı

alınacak tedbirleri ve ulusal ve uluslararası kuruluşlar arasındaki işbirliğiyle ilgili hususları düzenlemektir.

Geçici Koruma Yönetmeliği'nin 7. maddesine göre, geçici koruma, ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılardan haklarında bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemi yapılamayan yabancılara uygulanır. Dolayısıyla Geçici Koruma Yönetmeliği, hem kitlesel akınla gelenlere hem de kitlesel akına neden olan olay sonucunda bireysel olarak gelenlere uygulanmaktadır. Bununla birlikte geçici koruma, Cumhurbaşkanı tarafından aksi kararlaştırılmadıkça, geçici koruma ilânının geçerliliğinden önce, geçici koruma ilânına esas teşkil eden olayların olduğu ülkeden veya bölgeden ülkemize gelmiş olanları kapsamaz (m.7/2).

Geçici koruma kapsamına alınmayacak yabancılar, Geçici Koruma Yönetmeliği'nin 8. maddesinde sayılmıştır. Ayrıca madde 12/2'ye göre, 8. madde kapsamında yer alanların geçici korumanın kapsamı dışında tutulmaları gerektiğinin sonradan anlaşılması hâlinde geçici koruma, Göç İdaresi Başkanlığı veya

valilikler tarafından iptal edilir. Doktrinde m.12/2'de yer alan bu düzenleme, Türkiye'nin güvenliğini tehlikeye düşüren Suriyelileri veya Suriye'deki insan hakları ihlâllerine ve şiddet olaylarına karışanların tanımlanması olarak yorumlanmıştır (Kaya ve Eren, 2015: 50).

Geçici Koruma Yönetmeliğinin 8. maddesine göre, geçici koruma kapsamına alınmayacak yabancılar şunlardır:

- Mültecilerin Hukukî Durumuna Dair 1967 Protokolüyle Değişik 28/7/1951 tarihli Mültecilerin Hukukî Durumuna Dair Sözleşmenin 1. maddesinin F fıkrasında belirtilen fiillerden suçlu olduğuna dair ciddi kanaat bulunanlar (m.8/1-a)

- Türkiye dışında hangi saikle olursa olsun zalimce eylemler yaptığını düşündürecek nedenleri bulunanalar (m.8/1-b)

- Bu fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen suç ya da fiillerin işlenmesine iştirak eden veya bu fiillerin

işlenmesini tahrik edenler (m.8/1-c)

- Ülkesinde silahlı çatışmaya katılmış olduğu hâlde bu faaliyetlerini kalıcı olarak sonlandırmayanlar (m.8/1-ç)

- Terör eylemlerinde bulunduğu veya planladığı a da bu eylemlere iştirak ettiği tespit edilenler (m.8/1-d)

- Ciddi bir suçtan mahkûm olarak topluma karşı tehdit oluşturabileceği değerlendirilenler ile millî güvenlik, kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehlike oluşturduğu değerlendirilenler (m.8/1-e)

- Türkiye'de işlenmesi hâlinde hapis cezası verilmesini gerektiren suç veya suçları daha önce işleyen ve bu suçun cezasını çekmemek için menşe veya ikamet ülkesini terk edenler (m.8/1-f)

- Uluslararası mahkemelerce hakkında insanlık suçu işlediğine dair karar verilmiş kişiler (m.8/1-g)

- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun Dördüncü Kısım Yedinci Bölümünde yer alan suçlardan birini işleyenler.

Türk Ceza Kanunu'nun Dördüncü Kısım, "Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler" başlıklıdır. Yedinci Bölüm ise "Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk" başlıklıdır. Bu kapsamda, Madde 326- (1) Devletin güvenliğine veya iç veya dış siyasal yararlarına ilişkin belge veya vesikaları kısmen veya tamamen yok eden, tahrip eden veya bunlar üzerinde sahtecilik yapan veya geçici de olsa, bunları tahsis olundukları yerden başka bir yerde kullanan, hıyile alan veya çalan kimseye sekiz yıldan on iki yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Yukarıdaki yazılı fiiller, savaş sırasında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye koymuş ise müebbet hapis cezası verilir. Madde 327- (1) Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından, niteliği itibarıyla, gizli kalması gereken bilgileri temin eden kimseye üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Fiil, savaş sırasında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye koymuşsa müebbet hapis cezası verilir. Madde 328. - (1) Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından, niteliği itibarıyla, gizli kalması gereken bilgileri, siyasal veya askerî casusluk maksadıyla temin eden kimseye on beş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Fiil; a) Türkiye ile savaş hâlinde bulunan bir devletin yararına işlenmişse, b) Savaş sırasında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye sokmuşsa, Fail, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır. Madde 329- (1) Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından niteliği itibarıyla gizli kalması gereken bilgileri açıklayan kimseye beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Fiil, savaş zamanında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye koymuşsa, faile on yıldan on beş yıla kadar hapis cezası verilir. (3) Fiil, failin taksiri sonucu meydana gelmiş ise birinci fıkrada yazılı olan hâlde, faile altı aydan iki yıla, ikinci fıkrada yazılı hâllerden birinin varlığı hâlinde ise üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası verilir. Madde 330- (1) Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından niteliği itibarıyla gizli kalması gereken bilgileri siyasal veya askerî casusluk maksadıyla açıklayan kimseye müebbet hapis cezası verilir. (2) Fiil, savaş zamanında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye karşı karşıya bırakmış ise, faile ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilir. Madde 331- (1) Yabancı bir devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından niteliği itibarıyla gizli kalması gereken bilgileri, diğer bir yabancı devlet lehine siyasal veya askerî casusluk maksadıyla temin eden vatandaşa veya bunu Türkiye'de temin etmiş bulunan yabancıya bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası verilir. Madde 332- (1) Devletin askerî yararı gereği girilmesi yasaklanmış olan yerlere, gizlice veya hile ile girenlere iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Fiil, savaş zamanında işlenirse faile üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası verilir. Madde 333- (1) Görevi dolayısıyla öğrendiği ve Devletin güvenliğinin gizli kalmasını gerektirdiği fenni keşif veya yeni buluşları veya sınav yenilikleri kendisinin veya başkasının yararına kullanan veya kullanılmasını sağlayan kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis ve üç bin güne kadar

adlî para cezası ile cezalandırılır. (2) Fiil, Türkiye ile savaş hâlinde bulunan bir devletin yararına işlenir veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye sokacak olursa, faile müebbet hapis cezası verilir. (3) Türkiye Devleti tarafından yabancı bir memlekette Devlete ait belirli bir işi görmek için görevlendirilen kimse, bu görevi sadakatle yerine getirmedeği ve bu fiilden dolayı zarar meydana gelebildiği takdirde faile beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir. (4) Bu maddede tanımlanan suçların işleneceğini haber alıp da bunları zamanında yetkililere ihbar etmeyenlere, suç teşebbüs derecesinde kalmış olsa bile altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir. Madde 334- (1) Yetkili makamların kanun ve düzenleyici işlemlere göre açıklanmasını yasakladığı ve niteliği bakımından gizli kalması gereken bilgileri temin eden kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Fiil, Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye karşı karşıya bırakmış ise faile beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir. Madde 335- (1) Yetkili makamların kanun ve düzenleyici işlemlere göre açıklanmasını yasakladığı ve niteliği bakımından gizli kalması gereken bilgileri siyasal veya askerî casusluk maksadıyla temin eden kimseye sekiz yıldan on iki yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Fiil, Türkiye ile savaş hâlinde bulunan bir devletin yararına işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye karşı karşıya bırakmış ise faile ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilir. Madde 336- (1) Yetkili makamların kanun ve düzenleyici işlemlere göre açıklanmasını yasakladığı ve niteliği bakımından gizli kalması gereken bilgileri açıklayan kimseye üç yıldan beş yıla

kadar hapis cezası verilir. (2) Fiil, savaş zamanında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye sokmuş ise faile on yıldan on beş yıla kadar hapis cezası verilir. (3) Fiil, failin taksiri sonucu meydana gelmiş ise, birinci fıkrada yazılı olan hâlde faile altı aydan iki yıla, ikinci fıkrada yazılı hâlde üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası verilir. Madde 337- (1) Yetkili makamların kanun ve düzenleyici işlemlere göre açıklanmasını yasakladığı ve niteliği bakımından gizli kalması gereken bilgileri, siyasal veya askerî casusluk maksadıyla açıklayan kimseye on yıldan on beş yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Fiil, savaş zamanında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye karşı karşıya bırakmış ise ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilir. Madde 338- (1) Bu bölümde tanımlanan suçların işlenmesi, ilgili kişilerin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranmaları sonucu mümkün olmuş veya kolaylaşmış ise, taksirle davranan faile altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Fiil, savaş sırasında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye karşı karşıya bırakmış ise, taksirle davranan faile üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası verilir. Madde 339- (1) Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından gizli kalması gereken bilgileri veya yetkili makamların açıklanmasını yasakladığı ve niteliği bakımından gizli kalması gereken hususları elde etmeye yarayan ve elde bulundurulması için kabul edilebilir bir neden gösterilemeyen belgelerle veya bu nitelikteki herhangi bir şeyle yakalanan kimseye bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Fiil, savaş zamanında işlenirse faile üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası verilir.

Görsel 4: St. Simeon Manastırı, Hatay / Türkiye

Geçici koruma kararı alınacak kişileri belirleme yetkisi Cumhurbaşkanlığı'na aittir oysa geçici koruma kapsamına alınmayacak yabancıları tespit edecek olan ve bu kişilere dair bireysel kararları alacak olan makam Göç İdaresi Başkanlığıdır. Bu konuda yetki paylaşımı yapılmıştır (Çörtoğlu-Koca ve Kavşat, 2015: 344).

Geçici koruma kapsamına alınmayacak yabancılardan, 8.maddenin 4 bendinde yer alan ülkesinde silahlı çatışmaya katılmış olanların, silahlı faaliyetlerine kalıcı olarak son verdiklerinin anlaşılması hâlinde, bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemlerine erişimlerinin sağlanacağı düzenlenmiştir (m.14/3).

Acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya herhangi bir şekilde ülkemize girmiş bulunan asker olmayan silahlı unsurlar ile ülkesinin silahlı kuvvetlerinin mensubu olup da askerî hizmetini tek taraflı olarak sonlandırmış olan yabancılardan, 8. madde kapsamına girmeyenler, sınırda Kara Kuvvetleri Komutanlığı Hudut Birlikleri, deniz yetki alanlarında Sahil Güvenlik Komutanlığı, sınır kapılarında ve ülke içinde ilgili kolluk birimleri tarafından silâhtan arındırıldıktan sonra sevk ve yerleştirme işlemleri yapılmak üzere en kısa sürede yetkili kolluk kuvvetine teslim edilir (m.18).

Geçici Koruma Yönergesinin "Geçiş Hükümleri" başlıklı 1. maddesi uyarınca geçici koruma altına alınacak kişiler, 28 Nisan 2011 tarihinden itibaren Suriye Arap Cumhuriyeti'nde meydana gelen olaylar sebebiyle geçici koruma amacıyla Suriye Arap Cumhuriyeti'nden kitlesel veya bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşları ile vatansızlar ve mültecilerdir. Bu kişiler uluslararası koruma başvurusunda bulunmuş olsalar dahi geçici koruma altına alınacaktır. 28 Nisan 2011 tarihinden önce uluslararası koruma başvurusunda bulunanalar ise talepleri hâlinde geçici koruma altına alınırlar (Geçici Madde 1/2). 28 Nisan 2011 tarihinden itibaren ikamet izini almış ancak süresi uzatılmamış ya da ikamet izni iptal edilmiş olanlar ile vize süresi veya muafiyeti sonunda koruma talep edenler, 8. madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla geçici koruma kapsamına alınırlar. Bu kişilerden koruma talep etmeyenler hakkında ise genel hükümler uygulanır (Geçici Madde 1/3). Üçüncü ülke vatandaşlarının Suriye Arap Cumhuriyetinden ülkemize girişleri ve ülkemizden Suriye Arap Cumhuriyetine çıkış işlemleri ise sınır kapılarından genel hükümler çerçevesinde yapılır (Geçici Madde 1/5).

Çalışma izni başvurularının değerlendirilmesinde, işyerinde çalışan Türk vatandaşı sayısı üzerinden sektör ve illere göre açık iş ve işe yerleştirmeler dikkate alınarak Bakanlıkça, geçici koruma sağlanan yabancı istihdamı kotası değişen oranlarda uygulanabilir. Üçüncü fıkra hükmü saklı kalmak üzere, çalışma iznine başvurulmuş işyerinde çalışan geçici koruma sağlanan yabancı sayısı, işyerinde çalışan Türk vatandaşı sayısının yüzde onunu geçemez. Toplam çalışan sayısı ondan az olan işyerlerinde, en fazla bir geçici koruma sağlanan yabancıya çalışmasına izin verilebilir (m.8/1,2).

Başvurusu olumlu değerlendirilen yabancılara Bakanlık tarafından çalışma izni verilir ve bu durum İçişleri Bakanlığı ile işverene bildirilir (m.9/1). Geçici koruma sağlanan yabancılara asgari ücretin altında ücret ödenemez (m.10). Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik'te, geçici koruma sağlanan yabancıların dernek, vakıf ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlarda çalışması (m.11) ve meslekî eğitim (m.12) ile ilgili düzenlemeler yer almaktadır. Geçici koruma sağlanan yabancıların ve işverenlerin çalışma ve sosyal güvenlik mevzuatından kaynaklanan hak ve yükümlülükleri saklıdır (m.13/1).

Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamında geçici koruması sonlandırılan veya iptal edilen yabancıların almış olduğu çalışma izinleri iptal edilir (m.13/3).

Türk hukukunda, Geçici Koruma Yönetmeliği'nin 27. maddesinde sadece belirtilen sağlık hizmetlerinin geçici barınma merkezlerinin içinde ve dışında Sağlık Bakanlığı'nın kontrolü ve sorumluluğunda yapılacağı veya yaptırılacağı düzenlenmiştir. Geçici korunanlara

sağlanacak psiko-sosyal hizmetler ise Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Türkiye Afet Müdahale Planında da belirtilen geçici korunanlara sağlanacak psiko-sosyal hizmetlerde destek çözüm ortakları ile yürütülür (m.27/5).

Geçici Koruma Yönetmeliği'nin Sekizinci Bölümü sevk merkezleri ile geçici barınma merkezlerinin kurulması, yönetimi ve işletilmesi ile geçici barınma merkezlerinde sağlanacak hizmetlere ilişkindir (m.36-41).

Son olarak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu'na göre geçici koruma altındaki kişiler sosyal yardımdan yararlanırlar (m.30) ve geçici korumaya ilişkin iş ve işlemlerde yabancılara ücretsiz tercümanlık hizmeti verilir (m.31). Derinlemesine görüşmelerde geçici koruma altındaki Suriyelilerin Türk vatandaşlarından daha fazla sosyal yardımdan yararlandığı ifade edilmiştir.

Türk hukukunda geçici korumadan yararlanan kişilere sağlanacak eğitim hizmetleri geçici barınma merkezlerinin içinde ve dışında Millî Eğitim Bakanlığı'nın kontrol ve sorumluluğunda yürütülür (m.28). İlköğretim ve ortaöğretim çağındakilerin eğitim ve öğretim faaliyetleri Millî Eğitim Bakanlığı ilgili mevzuatı çerçevesinde yürütülür (m.28/1-b). Okul öncesi eğitim (m.28/1-a) ile yetişkinlerin eğitimi (m.28/1-c) imkânlar ölçüsünde sağlanabilir. Geçici korunanların ön lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimleriyle ilgili usûl ve esaslar Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından belirlenir (m.28/2). Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancıların eğitim faaliyetleriyle ilgili diğer usûl ve esaslar Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenir (m.28/4). Derinlemesine görüşmelerde, Hatay ilinde

Türk Ceza Kanunu'nun Dördüncü Kısımı, "Mille ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler" başlıklıdır. Yedinci Bölüm ise "Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk" başlıklıdır. Bu kapsamda, Madde 326- (1) Devletin güvenliğine veya iç veya dış siyasal yararlarına ilişkin belge veya vesikaları kısmen veya tamamen yok eden, tahrip eden veya bunlar üzerinde sahtecilik yapan veya geçici de olsa, bunları tahsis olundukları yerden başka bir yerde kullanan, hileyle alan veya çalan kimseye sekiz yıldan on iki yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Yukarıdaki yazılı fiiller, savaş sırasında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye koymuş ise müebbet hapis cezası verilir. Madde 327- (1) Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından, niteliği itibarıyla, gizli kalması gereken bilgileri temin eden kimseye üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Fiil, savaş sırasında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye koymuşsa müebbet hapis cezası verilir. Madde 328. - (1) Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından, niteliği itibarıyla, gizli kalması gereken bilgileri, siyasal veya askerî casusluk maksadıyla temin eden kimseye on beş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Fiil; a) Türkiye ile savaş hâlinde bulunan bir devletin yararına işlenmişse, b) Savaş sırasında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye sokmuşsa, Fail, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır. Madde 329- (1) Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından niteliği itibarıyla gizli kalması gereken bilgileri açıklayan kimseye beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Fiil, savaş zamanında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye koymuşsa, faile on yıldan on beş yıla kadar hapis cezası verilir. (3) Fiil, failin taksiri sonucu meydana gelmiş ise birinci fıkrafta yazılı olan hâlde, faile altı aydan iki yıla, ikinci fıkrafta yazılı hâllerden birinin varlığı hâlinde ise üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası verilir. Madde 330- (1) Devletin güvenliği veya iç

Suriyelilerin fazla sayıda olduğu mahallelerde, ilkokullarda bazı sınıflarda Türk vatandaşından fazla Suriyeli öğrenci olduğu ifade edilmiştir.

Geçici Koruma Yönetmeliği'nde aile üyeleri, yabancının eşi, ergin olmayan çocuğu ve bağımlı ergin çocuğu olarak tanımlanmıştır (m.3/1-b). Bu tanım nedeniyle geçici korumadan yararlanan kişilerin aile üyelerinin aile birleşiminden yararlanması büyük ölçüde sınırlanmıştır. Derinlemesine görüşmelerde, uyum önündeki en büyük engel Suriyelilerin çok ešli yaşamalarıdır.AslındaYönetmeliğinm.3/1-bhükmünde sadece bir eşten söz edilmekte iken uygulamada ikinci ve üçüncü eşlerin birlikte yaşadıkları tespit edilmiştir. Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamındaki yabancılar, başka bir ülkede bulunan eşi, ergin olmayan çocukları ve bağımlı ergin çocukları ile Türkiye'de bir araya gelmek üzere aile birleşimi talebinde bulunabilir. Bu başvurular, Genel Müdürlük tarafından değerlendirilir ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği hâlinde gerekli çalışmalar yapılabilir (m.49/1). Refakatsiz olduğu tespit edilen çocuklarla ilgili olarak çocukların talebi beklenmeksizin aile birleşimine ilişkin işlemler derhâl başlatılır (m.49/2).

Geçici Koruma Yönetmeliği'ne göre çocuk, henüz on sekiz yaşını doldurmamış ve ergin olmamış kişidir (m.3/1-d). Refakatsiz çocuk ise sorumlu bir kişinin etkin bakımına alınmadığı sürece kanunen ya da örf ve adet gereği kendisinden sorumlu bir yetişkinin refakati bulunmaksızın Türkiye'ye gelen veya Türkiye'ye geldikten sonra refakatsiz kalan çocuktur (m.3/1-m).

Özel ihtiyaç sahibi, geçici korumadan yararlanan refakatsiz çocuk, engelli, yaşlı, hamile, beraberinde çocuğu olan yalnız anne ya da baba veya işkence, cinsel saldırı ya da diğer psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalmış kişidir (m.3/1-l). Geçici barınma merkezlerine sevk işlemleri yapılırken, yabancının talebi, ailevî durumu ve özel ihtiyaç sahibi olup olmadığı gibi hususlar göz önünde bulundurulacaktır (m.23/2). Özel ihtiyaç sahiplerinin geçici barınma merkezlerinde barındırılmasına öncelik verilecektir (m.23/3).

Refakatsiz çocuklar ise esas olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı koordinesinde barındırılır. Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamındaki yabancılardan özel ihtiyaç sahibi olanlara sağlanacak başta sağlık hizmetleri, psiko-sosyal destek, rehabilitasyon olmak üzere, her tür yardım ve destek imkânlar ölçüsünde öncelikli ve bedelsiz olarak sağlanır (m.48/1). Çocuklarla ilgili tüm işlemlerde çocuğun yüksek yararı

gözetilerek ilgili mevzuat hükümleri uygulanır (m.48/2). 8.3.2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve ilgili Yönetmelik kapsamında şiddet mağduru olduğu değerlendirilen yabancılar hakkında derhâl önleyici ve koruyucu tedbirler alınır (m.48/3). Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılardan insan ticareti mağduru olabileceği değerlendirilenler hakkında ilgili mevzuat kapsamında gerekli tedbirler derhâl alınır (m.48/4).

YUKK'da, 4. Bölüm, "Geçici Koruma ve Uluslararası Korumaya İlişkin Diğer Hükümler" başlıklıdır. YUKK, bu konuda milletlerarası işbirliğine vurgu yapmaktadır ve geçici korumanın, sadece coğrafi nedenlerle böyle bir kitlesel akına maruz kalan devletlerin üstlenmek zorunda olduğu bir yükümlülük olmadığı aynı zamanda milletlerarası camiada devletler ve uluslararası örgütlerin paylaşması gereken bir sorumluluk olduğu savunulmaktadır.

Uluslararası koruma süreçlerinde işbirliği, YUKK'un 92. Maddesinde ele alınmıştır. Buna göre bakanlık, bu kısımda yazılı uluslararası koruma süreçleriyle ilgili konularda, 5/5/1969 tarihli ve 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun çerçevesinde BMMYK, Uluslararası Göç Örgütü, diğer uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapabilir (m.92/1).

Geçici Koruma Yönetmeliği'nin 46 ve 47. maddeleri, işbirliği, destek çağrısının yapılması ve yardımın sağlanmasına ilişkindir. Ayrıca gönüllü olarak ülkesine dönüş yapacak ya da üçüncü bir ülkeye çıkış yapacak kişilerin geri dönüş işlemlerinin uygulanması amacıyla uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapılabilir (m.42/3; m.44/2).

Türk hukukunda, geçici koruma statüsü verilmesine yol açan şartların ortadan kalkması hâlinde geçici koruma statüsü sona erecektir. Geçici koruma uygulamasının sona ermesinde de yetkili makam, Cumhurbaşkanı'dır (m.11). Cumhurbaşkanı, sonlandırma kararıyla birlikte, geçici korumayı tamamen durdurarak geçici korunanların ülkesine dönmesine, geçici korunanlara koşullarını taşıdıkları statünün toplu olarak verilmesine ya da uluslararası koruma başvurusunda bulunanların başvurularının bireysel olarak değerlendirilmesine veya geçici korunanların YUKK kapsamında belirlenecek koşullarda Türkiye'de kalmalarına izin verebilir (m.11/2).

Geçici korumanın Cumhurbaşkanı kararı bulunmaksızın bireysel olarak sona ermesi de mümkündür. 12. maddeye göre, geçici korunanın kendi

isteğiyle Türkiye'den ayrılması, üçüncü bir ülkenin korumasından faydalanması, üçüncü bir ülkeye insanî nedenler veya yeniden yerleştirme kapsamında kabul edilmesi ya da üçüncü bir ülkeye çıkış yapması ve son olarak ölmesi hâlinde geçici koruma bireysel olarak sona erecektir.

Geçici koruma kapsamındaki yabancılardan gönüllü olarak ülkesine dönüş yapacaklara gerekli kolaylık gösterilir ve imkânlar ölçüsünde destek sağlanabilir (m.42/1). Fakat bu kişilerin geçici ve daimî olarak üçüncü ülkeye çıkışları Göç İdaresi Başkanlığı'nın iznine tâbidir (m.44/1).

Geçici koruması sona erenlerin tekrar gelmesine ilişkin 13. madde ise son derece dikkat çekicidir. 13. maddeye göre, 12. madde kapsamında geçici koruması bireysel olarak sona erenler, geçici korumadan faydalanmak üzere tekrar sınırlarımıza gelirse ya da sınırlarımızı geçerse,yenidengeçici koruma hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağına Göç İdaresi Başkanlığı ya da bu yetkinin kısmen veya tamamen devredilmesi hâlinde valilikler karar verecektir. Yani önce geçici koruma kapsamında ülkemize gelmiş olan bir yabancı, kendi isteği ile Türkiye'den ayrılırsa (örneğin; menşei ülkesine dönerse), ardından yeniden Türkiye'ye gelirse yeniden geçici koruma statüsü kazanabilir. Bu durumda, geçici korumanın temel şartı olan ülkesinden ayrılmaya

veya dış siyasal yararları bakımından niteliği itibarıyla gizli kalması gereken bilgileri siyasal veya askerî casusluk maksadıyla açıklayan kimseye müebbet hapis cezası verilir. (2) Fiil, savaş zamanında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeyle karşı karşıya bırakmış ise, faile ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilir. Madde 331- (1) Yabancı bir devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından niteliği itibarıyla gizli kalması gereken bilgileri, diğer bir yabancı devlet lehine siyasal veya askerî casusluk maksadıyla temin eden vatandaşa veya bunu Türkiye'de temin etmiş bulunan yabancıya bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası verilir. Madde 332- (1) Devletin askerî yararı gereği girilmesi yasaklanmış olan yerlere, gizlice veya hile ile girenlere iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Fiil, savaş zamanında işlenirse faile üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası verilir. Madde 333- (1) Görevi dolayısıyla öğrendiği ve Devletin güvenliğinin gizli kalmasını gerektirdiği fenni keşif veya yeni buluşları veya sınai yenilikleri kendisinin veya başkasının yararına kullanan veya kullanılmasını sağlayan kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis ve üç bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. (2) Fiil, Türkiye ile savaş hâlinde bulunan bir devletin yararına işlenir veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeye sokacak olursa, faile müebbet hapis cezası verilir. (3) Türkiye Devleti tarafından yabancı bir memlekette Devlete ait belirli bir işi görmek için görevlendirilen kimse, bu görevi sadakatle yerine getirmedeği ve bu fiilden dolayı zarar meydana gelebildiği takdirde faile beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir. (4) Bu maddede tanımlanan suçların işleneceğini haber alıp da bunları zamanında yetkililere ihbar etmeyenlere, suç teşebbüs derecesinde kalmış olsa bile altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir. Madde 334- (1) Yetkili makamların kanun ve düzenleyici işlemlere göre açıklanmasını yasakladığı ve niteliği bakımından gizli kalması gereken bilgileri temin eden kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Fiil, Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeyle karşı karşıya bırakmış ise faile beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir. Madde 335- (1) Yetkili makamların kanun ve düzenleyici işlemlere göre açıklanmasını yasakladığı ve niteliği bakımından gizli kalması gereken bilgileri siyasal veya askerî casusluk maksadıyla temin eden kimseye sekiz yıldan on iki yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Fiil, Türkiye ile savaş hâlinde bulunan bir devletin yararına işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeyle karşı karşıya bırakmış ise faile ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilir. Madde 336- (1) Yetkili makamların kanun ve düzenleyici işlemlere göre açıklanmasını yasakladığı ve niteliği bakımından gizli kalması gereken bilgileri açıklayan kimseye üç yıldan beş yıla

kadar hapis cezası verilir. (2) Fiil, savaş zamanında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya

şartların oluşması durumunda, uygulanmakta olan geçici koruma tedbirlerinin sınırlandırılmasına ya da süreli veya süresiz durdurulmasına karar verebilir. Cumhurbaşkanı'nın geçici koruma tedbirlerinin sınırlandırılmasına ya da süreli veya süresiz durdurulmasına karar vermesi hâlinde, bu kararda geçici koruma sağlananların söz konusu karardan sonraki süreçte tâbi olacakları hükümler ile bu kararın yürürlüğe gireceği tarihten sonra ülkemize kitlesel veya bireysel olarak geçici koruma talebiyle gelmek

III. GEÇİCİ KORUMAYA DAİR GÜNCEL HUKUKİ DEĞİŞİKLİKLER VE TÜRKİYE’NİN YENİ SEYRELTME POLİTİKASI

Türkiye’de, bir mahallenin nüfusunun yüzde yirmi beşinden fazlasının yabancı olması halinde yabancıların ikametine kapatılması, geçici koruma ya da uluslararası koruma kaydına belirli illerin kapatılması olarak bilinen seyreltme politikası talimatla uygulamaya konulmuştur. Talimat Resmi Gazetede yayımlanmamıştır. Gazete haberlerine yansımıştır.

Yabancıların özellikle sığınma arayanların, ev sahibi ülkede belirli mahallerde birlikte yaşamaya başlaması sosyal hayat ve aile hayatında yakınlık, ortak dilin konuşulması, iş ve barınma olanakları bakımından göçmenler arasındaki ağın kullanılması gibi pek çok nedene dayanmaktadır. Göçmen mahalleleri olarak bilinen mahallelerin oluşması bir yönüyle ev sahibi toplumla sosyal uyum sürecinin yavaşlamasına neden olabilir. Diğer yönüyle henüz uyum sürecinde psiko sosyal desteğin yeterli olmadığı durumlarda toplumsal çatışmaların artmasının önlenmesinde etkili de olabilir. Söz konusu nedenlerle Türkiye’de bir mahallenin nüfusunun yüzde yirmi beşinden fazlasının yabancı olması halinde yabancıların

isteyenlere uygulanacak diğer tedbirler de belirlenir (m.15/2).

Geçici Koruma Yönetmeliği’nin Dokuzuncu Bölümü, gönüllü geri dönüş ve üçüncü ülkeye çıkış ile ilgilidir (m.42,44). Ancak unutmamak gerekir ki,gönüllü olarak ülkesine geri dönenler ya da üçüncü bir ülkeye geçici ya da daimî olarak çıkış yapanlar yeniden Türkiye’ye gelebilir ve geçici koruma kapsamına alınabilir (m.13).

ikametine kapatılması, kısaca seyreltme politikası hem temel hak ve özgürlüklerin korunması hem iş piyasasına erişim hem de sosyal uyum bakımından titizlikle uygulanması gereken bir yöntemdir.

Talimatla uygulanmaya başlanan yeni uygulamanın bir diğer yönü, belirli illerin geçici koruma kaydına ve uluslararası koruma kaydına kapatılmasıdır.

Hatay ili, ilde yaşayan yabancı sayısının yoğunluğu bakımından seyreltme politikasının en yoğun uygulandığı illerden biridir. Hatay İl Göç İdaresi Müdürlüğü tarafından 6 Temmuz 2022 tarihinde yapılan duyuruda, Türkiye’de çeşitli bölgelerdeki yabancı yoğunluğu göz önünde bulundurularak İçişleri Bakanlığı tarafından daha önce belirli illerdeki 781 mahalle yeni doğan ve çekirdek aile birleşimi dışında geçici koruma kaydına, uluslararası koruma kaydına, ikamet iznine, geçici koruma veya uluslararası koruma ile ikamet izni kapsamındaki yabancıların ikamet ili değişikliği yapılması işlemlerine kapatıldığı belirtilmiştir. Aynı duyuruda, 1 Temmuz 2022 itibarıyla kapalı mahalle sayısının 1169’a çıkarıldığı açıklanmış ve kapalı mahalleler ekli listede verilmiştir.

askerî hareketlerini tehlikeye sokmuş ise faile on yıldan on beş yıla kadar hapis cezası verilir. (3) Fiil, failin taksiri sonucu meydana gelmiş ise, birinci fıkrada yazılı olan hâlde faile altı aydan iki yıla, ikinci fıkrada yazılı hâlde üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası verilir. Madde 337- (1) Yetkili makamların kanun ve düzenleyici işlemlere göre açıklanmasını yasakladığı ve niteliği bakımından gizli kalması gereken bilgileri, siyasal veya askerî casusluk maksadıyla açıklayan kimseye on yıldan on beş yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Fiil, savaş zamanında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeyle karşı karşıya bırakmış ise ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilir. Madde 338- (1) Bu bölümde tanımlanan suçların işlenmesi, ilgili kişilerin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranmaları sonucu mümkün olmuş veya kolaylaşmış ise, taksirle davranan faile altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Fiil, savaş sırasında işlenmiş veya Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş etkinliğini veya askerî hareketlerini tehlikeyle karşı karşıya bırakmış ise, taksirle davranan faile üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası verilir. Madde 339- (1) Devletin güvenliği veya iç veya dış siyasal yararları bakımından gizli kalması gereken bilgileri veya yetkili makamların açıklanmasını yasakladığı ve niteliği bakımından gizli kalması gereken hususları elde etmeye yarayan ve elde bulundurulması için kabul edilebilir bir neden gösterilemeyen belgelerle veya bu nitelikteki herhangi bir şeyle yakalanan kimseye bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Fiil, savaş zamanında işlenirse faile üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası verilir.

Kapatılan mahalleler listesi aşağıdadır:

Tablo 20. İkamet ili değişikliği yapılmasına kapatılan mahalleler listesi

Sıra No	İl	İlçe	Mahalle
1	Hatay	Altınözü	BOYNUYOĞUN MAHALLESİ
2	Hatay	Altınözü	YENİŞEHİR MAHALLESİ
3	Hatay	Altınözü	TOKAÇLI MAHALLESİ
4	Hatay	Altınözü	FATİKLİ MAHALLESİ
5	Hatay	Altınözü	SARILAR MAHALLESİ
6	Hatay	Altınözü	HACİPAŞA MAHALLESİ
7	Hatay	Altınözü	TÜRKMENMEZRAASI MAHALLESİ
8	Hatay	Altınözü	YENİHİSAR MAHALLESİ
9	Hatay	Altınözü	SARIBÜK MAHALLESİ
10	Hatay	Altınözü	SİVRİKAVAK MAHALLESİ
11	Hatay	Altınözü	TOKDEMİR MAHALLESİ
12	Hatay	Altınözü	KANSU MAHALLESİ
13	Hatay	Altınözü	AVUTTEPE MAHALLESİ
14	Hatay	Antakya	APAYDIN MAHALLESİ
15	Hatay	Antakya	MEYDAN MAHALLESİ
16	Hatay	Antakya	NARLICA MAHALLESİ
17	Hatay	Antakya	ŞEYHALİ MAHALLESİ
18	Hatay	Antakya	ORHANLI MAHALLESİ
19	Hatay	Antakya	KOCAABDİ MAHALLESİ
20	Hatay	Antakya	HACI ÖMER ALPAGOT MAHALLESİ
21	Hatay	Antakya	BARBAROS MAHALLESİ
22	Hatay	Antakya	HABİB-İ NECCAR MAHALLESİ
23	Hatay	Antakya	AKÇAOVA MAHALLESİ
24	Hatay	Antakya	HARAPARASI MAHALLESİ
25	Hatay	Antakya	İPLİK PAZARI MAHALLESİ
26	Hatay	Antakya	EMEK MAHALLESİ
27	Hatay	Antakya	BİNİCİLER MAHALLESİ
28	Hatay	Antakya	ŞEHİTLER MAHALLESİ
29	Hatay	Antakya	AKHİSAR MAHALLESİ
30	Hatay	Antakya	AKSARAY MAHALLESİ
31	Hatay	Antakya	MELEKLİ MAHALLESİ

<https://hatay.goc.gov.tr/mahalle-kapatma-duyurusu> (17.08.2022).

32	Hatay	Antakya	YENİ CAMİİ MAHALLESİ
33	Hatay	Antakya	ULUCAMİİ MAHALLESİ
34	Hatay	Antakya	SOFULAR MAHALLESİ
35	Hatay	Antakya	AYDINLIKEVLER MAHALLESİ
36	Hatay	Antakya	DUTDİBİ MAHALLESİ
37	Hatay	Antakya	MAŞUKLU MAHALLESİ
38	Hatay	Antakya	CUMHURİYET MAHALLESİ
39	Hatay	Antakya	ALTINÇAY MAHALLESİ
40	Hatay	Antakya	AVSUYU MAHALLESİ
41	Hatay	Antakya	BOZHÖYÜK MAHALLESİ
42	Hatay	Antakya	BOHŞİN MAHALLESİ
43	Hatay	Belen	CUMHURİYET MAHALLESİ
44	Hatay	Belen	BAKRAS MAHALLESİ
45	Hatay	Belen	DEREBAHÇE MAHALLESİ
46	Hatay	Belen	MUHLİSALİ MAHALLESİ
47	Hatay	İskenderun	MURADIYE MAHALLESİ
48	Hatay	İskenderun	ESENTEPE MAHALLESİ
49	Hatay	İskenderun	BARBAROS MAHALLESİ
50	Hatay	İskenderun	CUMHURİYET MAHALLESİ
51	Hatay	İskenderun	DUMLUPINAR MAHALLESİ
52	Hatay	Kırıkhan	TORUN MAHALLESİ
53	Hatay	Kırıkhan	KURTULUŞ MAHALLESİ
54	Hatay	Kırıkhan	GÜNDÜZ MAHALLESİ
55	Hatay	Kırıkhan	ÇİLOĞLANHÜYÜĞÜ MAHALLESİ
56	Hatay	Kırıkhan	GÜLTEPE MAHALLESİ
57	Hatay	Kırıkhan	YENİ MAHALLESİ
58	Hatay	Kırıkhan	MENDERES MAHALLESİ
59	Hatay	Kırıkhan	ALSANCAK MAHALLESİ
60	Hatay	Kırıkhan	BARBAROS MAHALLESİ
61	Hatay	Kırıkhan	FATİH MAHALLESİ
62	Hatay	Kırıkhan	408 EVLER MAHALLESİ
63	Hatay	Kırıkhan	MURATPAŞA MAHALLESİ
64	Hatay	Kırıkhan	GAZİ MAHALLESİ
65	Hatay	Kırıkhan	ÇATALTEPE MAHALLESİ
66	Hatay	Kırıkhan	AYDINLI MAHALLESİ

67	Hatay	Kırıkhan	ALPARSLAN MAHALLESİ
68	Hatay	Kırıkhan	MAHMUTLU MAHALLESİ
69	Hatay	Kırıkhan	BAHÇELİEVLER MAHALLESİ
70	Hatay	Kırıkhan	GÜVENTAŞI MAHALLESİ
71	Hatay	Kırıkhan	CUMHURİYET MAHALLESİ
72	Hatay	Kumlu	HAMAM MAHALLESİ
73	Hatay	Kumlu	GÖKÇEOĞLU MAHALLESİ
74	Hatay	Kumlu	CUMHURİYET MAHALLESİ
75	Hatay	Kumlu	FEVZİ ÇAKMAK MAHALLESİ
76	Hatay	Kumlu	AKKUYU MAHALLESİ
77	Hatay	Kumlu	MUHARREM MAHALLESİ
78	Hatay	Payas	YILDIRIM BEYAZIT MAHALLESİ
79	Hatay	Reyhanlı	CUMHURİYET MAHALLESİ
80	Hatay	Reyhanlı	DAVUTPAŞA MAHALLESİ
81	Hatay	Reyhanlı	BÜKÜLMEZ MAHALLESİ
82	Hatay	Reyhanlı	KURTULUŞ MAHALLESİ
83	Hatay	Reyhanlı	BAĞLAR MAHALLESİ
84	Hatay	Reyhanlı	FİDANLIK MAHALLESİ
85	Hatay	Reyhanlı	GÜLTEPE MAHALLESİ
86	Hatay	Reyhanlı	BAHÇELİEVLER MAHALLESİ
87	Hatay	Reyhanlı	YENİŞEHİR MAHALLESİ
88	Hatay	Reyhanlı	PINARBAŞI MAHALLESİ
89	Hatay	Reyhanlı	YENİ MAHALLESİ
90	Hatay	Reyhanlı	CİLVEGÖZÜ MAHALLESİ
91	Hatay	Reyhanlı	MUSTAFA KEMAL MAHALLESİ
92	Hatay	Reyhanlı	BAYIR MAHALLESİ
93	Hatay	Reyhanlı	ESENTEPE MAHALLESİ
94	Hatay	Reyhanlı	UZUNKAVAK MAHALLESİ
95	Hatay	Reyhanlı	DEĞİRMENKAŞI MAHALLESİ
96	Hatay	Reyhanlı	YEŞİLOVA MAHALLESİ
97	Hatay	Reyhanlı	ADABUCAK MAHALLESİ
98	Hatay	Reyhanlı	TAYFURSÖKMEN MAHALLESİ
99	Hatay	Reyhanlı	CÜDEYDE MAHALLESİ
100	Hatay	Reyhanlı	AKYAYLA MAHALLESİ
101	Hatay	Reyhanlı	GÖKTEPE MAHALLESİ

102	Hatay	Reyhanlı	PAŞAHÜYÜK MAHALLESİ
103	Hatay	Reyhanlı	AHMETBEYLİ MAHALLESİ
104	Hatay	Reyhanlı	HARRAN MAHALLESİ
105	Hatay	Reyhanlı	GAZİMÜRSELTEPESİ MAHALLESİ
106	Hatay	Reyhanlı	ALAKUZU MAHALLESİ
107	Hatay	Reyhanlı	KARASÜLEYMANLI MAHALLESİ
108	Hatay	Yayladağı	KURTULUŞ MAHALLESİ
109	Hatay	Yayladağı	TUTLUBAHÇE MAHALLESİ

Görüldüğü üzere Hatay ili seyreltme politikasının en yoğun uygulandığı illerden biridir.

Görsel 5: Saint Pierre Kilisesi. Hristiyan ilk müritlerin kullandığı mağara, Hristiyanlığın en eski kiliselerinden biri, Hatay / Türkiye

IV. YABANCILAR VE ULUSLARARASI KORUMA KANUNU ve İLGİLİ MEVZUATTA SOSYAL UYUMA İLİŞKİN HÜKÜMLER

Uyum süreci, YUKK Dördüncü Kısım, “Yabancılar ve Uluslararası Korumaya İlişkin Ortak Hükümler” başlığı altında 96. maddede düzenlenmiştir. Buna göre Göç İdaresi Başkanlığı, ülkenin ekonomik ve mali imkanları ölçüsünde, yabancı ile başvuru sahibinin veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin ülkemizde toplumla olan karşılıklı uyumunu kolaylaştırmak ve ülkemizde, yeniden yerleştirildikleri ülkede veya geri döndüklerinde ülkelerinde sosyal hayatın tüm alanlarında üçüncü kişilerin aracılığı olmadan

bağımsız hareket edebilmelerini kolaylaştıracak bilgi ve beceriler kazandırmak amacıyla, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ile uluslararası kuruluşların öneri ve katkılarından da faydalanarak uyum faaliyetleri planlayabilir (m.96/1). Yabancılar ülkenin siyasi yapısı, dili, hukuki sistemi, kültürü ve tarihi ile hak ve yükümlülüklerinin temel düzeyde anlatıldığı kurslara katılabilir (m.96/2). Kamusal ve özel mal ve hizmetlerden yararlanma, eğitime ve ekonomik

faaliyetlere erişim, sosyal ve kültürel iletişim, temel sağlık hizmeti alma gibi konularda kurslar, uzaktan eğitim ve benzeri sistemlerle tanıtım ve bilgilendirme etkinlikleri Göç İdaresi Başkanlığınca kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarıyla da işbirliği yapılarak yaygınlaştırılır (m.96/3).

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik “Ortak Hükümler ve Göç Politikaları Kurulu” başlıklı Dördüncü Kısım, “Ortak Hükümler” başlıklı Birinci Bölüm madde 118’de uyum kaleme alınmıştır. Buna göre, Göç İdaresi Başkanlığı, yasal kalış imkânına sahip yabancı, uluslararası koruma başvuru sahibi veya statüsü sahibi kişilerin ya da geçici korunanların toplumla olan karşılıklı uyumlarını sağlamak amacıyla uyum faaliyetleri planlama, uygulama veya bu amaçla oluşturulacak

2.4. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma üç aşamadan oluşan karma bir araştırma deseni kullanarak Hatay halkının göçmenlere yönelik tutumunu, kanaat önderlerinin durum değerlendirmesini ve doküman analizi ile konunun hukuki çerçevesini ortaya çıkarmayı hedeflemiştir. İlk aşama için önceden geliştirilmiş bir tutum ölçeği kullanılarak kolayda erişilebilen katılımcılardan tutumlar hakkında nicel veri toplanmıştır. Bu verilere göre katılımcıların tutumları cinsiyete göre değişmemektedir. Yani hem kadın katılımcılar hem erkek katılımcılar benzer tutum sergilemektedir. Ölçek verileri ile katılımcıların tutumlarının yaşa göre değişip değişmediği analiz edilmiş ve 18-25 yaş aralığındaki bireylerin 36-45 yaş aralığındaki bireylere kıyasla daha negatif tutum sahibi olduğu gözlenmiştir. Genç grup orta yaş grubuna göre negatif tutum sergilemektedir. Bu durumun gençlerin Suriyelileri istihdam konusunda bir tehdit olarak algılaması nedeniyle ortaya çıktığı söylenebilir. Aynı şekilde yaş ile birlikte gelen olgunluğun daha olumlu tutum sergilenmesini sağladığı ileri sürülebilir.

Kesitsel tarama ile cevabı irdelenen bir başka konu da eğitim seviyesine göre tutum durumudur. İlkokul mezunları yüksek lisans mezunlarına kıyasla daha negatif tutum sahibidir. Benzer şekilde ortaokul mezunları da yüksek lisans ve doktora mezunlarına kıyasla daha negatif tutum sahibidir. Eğitim seviyesi yükseldikçe daha olumlu tutum sergilendiği görülmektedir. Lise mezunları hem üniversite, hem

merkezlerin kurulması konularında kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapar (m.118/1). Uyum çalışmalarını yürütmek amacıyla kurulacak merkezler ve bu merkezlerde verilecek hizmetlerin standartları ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenir. Ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyon Göç İdaresi Başkanlığı tarafından sağlanır (m.118/2). Her ilde valilikler tarafından kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, ticaret odası, sivil toplum kuruluşları, üniversitelerin katılımıyla il düzeyinde uyum faaliyetlerinin planlandığı ve yürütüldüğü il göç kurulları valinin başkanlığında ayda bir kez toplanır. Her toplantıda alınan kararlar düzenli olarak Göç İdaresi Başkanlığı’na gönderilir (m. 118/3).

yüksek lisans, hem de doktora mezunlarından daha fazla olumsuz tutum göstermektedir. Üniversite mezunları lise mezunlarına göre daha olumlu tutum sergilerken, yüksek lisans mezunlarına göre daha olumsuz tutum sergilemektedir.

Meslek gruplarına göre tutum skorları karşılaştırıldığında ise işsiz grubunun memur, işçi ve esnaf grubuna göre daha negatif tutum taşıdığı görülmektedir. Ev kadını olan grubun tutumu memurlara göre daha negatiftir. Memur katılımcıların tutumları öğrencilere göre daha olumludur. Meslek grupları ve eğitim seviyesi ilintili olduğu için elde edilen sonuçlarda tutarlılık göstermiştir. Ayrıca, meslek gruplarına göre tutum değerleri karşılaştırıldığında çalışan kesim ile ev hanımı, öğrenci ve işsiz gibi çalışmayan kesimin tutumları arasında bariz bir fark olduğu da görülmektedir. Bu durum işi olmayan grupların mültecileri daha çok tehdit olarak görmesi olarak da yorumlanabilir.

Gelir seviyesine göre de tutum skorları karşılaştırılmış, düşük gelir grubunun daha yüksek olumsuz tutuma sahip olduğu görülmüştür. Düşük gelir grubunun Suriyelileri daha çok tehdit olarak gördüğü düşünülebilir. Son olarak katılımcıların şehir merkezinden olması ile ilçelerden olmasına göre tutum değerinin değişip değişmediğine bakılmış ve bir farklılık gözlenmemiştir.

Genel olarak anket maddelerine verilen cevapların

1-5 aralığında 5'e yakın olması olumsuz tutumu gösterirken, 1'e yakın olması olumlu tutumu temsil etmektedir. Elde edilen bulgulardan yola çıkarak en düşük skorun 3.10 civarı olduğu görünmektedir. Bu da en olumlu görüşte bile aslında ortalama değer olumsuz daha yakın olduğunu göstermektedir. Katılımcılar özellikle mültecilerin oy hakkı olması konusunda oldukça yüksek olumsuz tutuma sahiptir. Mültecilerin ülkemize girmesinin zorlaştırılması gerektiği ile ilgili ifadeye de katılımcılar yüksek oranda katılmaktadır.

Nicel ölçüm ve nitel ölçümün sonuçlarına bakıldığında nicel ölçüm sonuçlarının daha çok olumsuz tutumu ön plana çıkardığı görünmektedir. Bu da nicel ölçüm sürecinde katılımın anonim (isimsiz) olması ile alakalı olabilir. Nitel görüşmelerde ses kaydı gibi unsurlar katılımcıları tedirgin etmiş de olabilir. Nicel ölçümde muhtemelen böyle bir kaygı daha düşük seviyede olabilir.

Online anket ile elde edilen verileri desteklemek amacıyla Hatay'da nitel bir araştırma yapılmıştır. Bu kapsamda Hatay'daki göç sürecinin oluşturduğu koşulları incelemek ve temel sorunları ele almak amacıyla amaçlı örneklem aracılığıyla toplam 21 görüşme gerçekleştirilmiştir. Bulgular incelendiğinde bazı konu ve sorunların özellikle vurgulandığı görülmektedir. Bunlardan biri Hatay'ın sınır il konumuna sahip olması ve düzenli-düzensiz göçlere açık olmasıdır. Katılımcıların %43'ü sınır il olmanın göç anlamında çok büyük bir dezavantaj olduğunu vurgulamaktadır. Bu da katılımcılardan birinin ifadesiyle "Hatay'ın kaderi" olarak yorumlanmaktadır. Bu durumun sosyal uyum süreci için en hassas noktalardan biri olarak görülmesi gerekmektedir. Bu araştırmanın bulgularını da önemli kılan aslında bölgenin coğrafi konumu ve çok kültürlü mozaiğidir.

Bulgular kapsamında tüm tematik kategoriler incelendiğinde en fazla dile getirilen sorunun dil bariyeri (%52) olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Hatay ili örneğinde hem Arapça bilmenin avantajları hem de Türkçe bilmemenin dezavantajları dile getirilmektedir. Arapça bilmenin Suriyeli ve diğer göçmenlerin gündelik hayat rutinlerinde avantajlı olduğu ifade edilirken, Türkçe bilmemenin ise daha ileri düzeyde iletişimsel süreçlerde (örn. resmi süreçler, hastane işlemleri vd.) sorun oluşturduğu vurgulanmaktadır. Daha önce benzeri içerikte Ankara ili örneğinde yapılan bir çalışmada da dil bariyeri

sosyal uyum bağlamında önemli bir faktör olarak ortaya çıkmıştır ve bunun misafir topluluğun kendini ifade etmede zorluk oluşturması nedeniyle karşılıklı anlama ve etkileşim kurma sürecini olumsuz etkilediği görülmüştür (Seyidov, 2021). Dil bariyeri sosyal uyum sürecinde temel belirleyici faktörlerin başında gelmektedir. Bu sorun özellikle ev sahibi ve misafir topluluklar arasında önyargıların oluşmasında ve anlaşmazlıkların artmasında temel nedenlerden biri olarak görülebilir (Berry, 1999: 2011).

Katılımcıların %33'ü zorunlu göç sonrasında ortaya çıkan işsizlik ve ucuz işçi sorununa değinmektedir. Ager ve Strang'in (2008) belirttiği gibi istihdam özellikle sosyal entegrasyon politikaları ve sosyal uyum sürecinin sağlıklı yürütülebilmesi bağlamında önemli bir belirleyici faktördür. Bu nedenle işsizlik ve ucuz işçi sorunu sosyal uyum sürecinin en büyük engellerinden biri olarak görülebilir. Özellikle ev sahibi topluluğu üyelerinin de misafir toplulukların üyelerine karşı tutumlarında olumsuz bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Sahada toplanan veriden ortaya çıkan diğer önemli bir bulgu ise Suriyelilerin ekonomiye olumlu katkısıdır (%14,8). Bu görüş ise göç sonrasında tüketim gücünün artması şeklinde yorumlanmaktadır.

Ekonomik problemler dışında dile getirilen sorunlar arasında sosyal kaynaşmanın eksikliği, gettolaşma, farklı sosyal ve kültürel rutinlerinin olması, sistematik denetim mekanizmasının eksikliği de dile getirilmiştir. Bu bağlamda çözüm önerileri sorulduğunda dil eğitimi (%35,2), sosyo-kültürel faaliyetler (%29,4), işbirliği ve koordinasyon (%17,74) ve tampon bölgeye yerleştirme (%17,7) katılımcılar tarafından belirtilen başlıklar arasındadır. Bahsi geçen sorun ve çözüm önerileri Forrest ve Kearns'in (2001) beş boyutlu sosyal uyum anlayışı kapsamında hoşgörüyeye dayalı toplum düzeni ve denetimi, sosyal ağlar (sosyal etkileşim) ve bölge aidiyeti olarak nitelendirilen üç önemli katmanda eksikliklerin olduğunu göstermektedir. Sosyal uyum sürecinin öncelikle ilgili taraflar arasında karşılıklı güven oluşturulmasıyla gelişebileceğini ele alırsak (Larsen, 2014; Helliwell ve Wong, 2011), sosyal etkileşimin önemli olduğunu vurgulamak gerekmektedir. Çünkü sosyal etkileşim olmadan sosyal bağlantı ve karşılıklı güven oluşturulamaz (Allesino ve Ferrara, 2002).

Proje çerçevesinde hem nicel hem de nitel veriler incelendiğinde Hatay ili örneği üzerinden

Görsel 6: İskenderun'dan şehir ve plaj manzarası, Hatay / Türkiye

Arapçanın "köprü" rolü oynamasına karşın, Türkçenin bilinmemesinin önemli bir sorun olduğu görülmektedir. 2011 yılı Suriye krizinin üstünden 10 yıldan fazla geçmesine karşın dil bariyerinin hala önemli bir problem olduğu düşünüldüğünde, dil eğitimlerinin eksik olduğu ya da yeterince koordineli şekilde yapılmadığı görülmektedir. Bu anlamda bu sorun üzerinde yeniden yapılandırılmaya gidilmesi ve dil eğitimlerinin geniş kapsamlı şekilde yürütülmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan ekonomik sorunlar bağlamında Hatay ili örneğinde tespit edildiği gibi misafir topluluğun üyeleri bunun temel nedeni olarak dile getirilse de, burada bilgilenme eksikliğine bağlı olarak başka nedenlerin de vurgulanması gerekmektedir. Çünkü temel belirleyici faktörlerden olan ekonomik sorunlar ileride taraflar arasında ön yargıların ve anlaşmazlıkların artmasına neden olacaktır. Diğer taraftan her ne kadar katılımcıların %62'si tarafından sosyal uyum süreci olumlu olarak yürütüldüğü belirtilse de, %38'i tarafından daha keskin bir şekilde eleştirilmektedir. Olumlu görüşlerin oranı yüksek olsa dahi, sosyo-kültürel faaliyetlerin eksikliği de dile getirilmektedir. Bu nedenle sosyal kaynaşmanın yetersizliği ortaya çıkmaktadır. Buna istinaden her iki topluluğun üyelerinin katılımına olanak sağlayan spor, sanat, gastronomi gibi ortak değerlerin oluşturulabileceği faaliyetlerin artırılması yararlı olacaktır. Diğer taraftan olumsuz görüşler içinde Suriyelilerin geri dönmek istemediği, farklı kültürel yapıları nedeniyle uyumsuz olduğu ve mevcut

aile yapısına olumsuz etki sağladığı gibi fikirler öne sürülmekte ve tampon bölgeye yerleştirilmelerinin bir çözüm olduğu dile getirilmektedir. Bu olumsuz görüşlerin de oluşmasında ve yaygınlaşmasında yine sosyal kaynaşmanın eksikliği, bilgilenme düzeyinin yetersizliği ve medyanın etkili rol oynamaması gösterilebilir.

Hukuksal çerçeve bakımından, Hatay ilinde bulunan göçmenlerin büyük bölümünün geçici koruma altındaki Suriyeliler olduğu saptanmıştır. Bu kapsamda geçici koruma statüsünün Avrupa Birliği standartlarına uygun olarak belirli bir süreyle sağlanması, bu süre sonunda yabancıların koşulları varsa diğer uluslararası koruma statülerine başvurularının gerçekleşmesi önerilebilir. Hatay ilinde bulunan Suriyelilerin, menşe ülkenin güvenliği, gönüllük esasının bulunması ve insan onuruna yakışır bir dönüş kapsamında aranan şartların gerçekleşmesi halinde uzun vadede destekli gönüllü geri dönüş programlarına alınmaları öngörülebilir.

Nitel araştırma bulguları içinde yer alan güncel seyreltme politikasının Anayasa'ya uygun şekilde kanuni değişiklikle uygulanması ve her bir yabancı ve mahalle için ayrı değerlendirme yapılarak gerçekleşmesi için mevzuat değişikliği yapılması önerilebilir. Seyreltme politikasının planlı ve önerilen standartlarda uygulanmasının demografik yapı üzerinde uzun vadede olumlu etkileri olabileceği vurgulanmalıdır.

Kaynakça

- Ager, A. ve A. Strang. (2008). "Understanding Integration: A Conceptual Framework", Journal of Refugee Studies, 21 (2): 166–191.
- Alesino, A. ve Ferraro, L. E. (2002). "Who trust others?", Journal of Public Economics, 85, 207–234.
- Allison P. D. (2001), Missing Data, Sage University Papers Series on Quantitative Applications in the Social Sciences, Thousand Oaks, CA: Sage.
- Apak, H. (2015). "Suriyeli göçmenlerin gelecek beklentileri: Mardin örneği", Birey ve Toplum 5 (9), 125–142.
- Aybay, R. (2015). İnsan Hakları Hukuku, İstanbul: Der Yayınları.
- Aybay, R. ve Dardağan Kibar, E.G. (2010). Yabancılar Hukuku, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Aydin, H., Gundogdu, M. ve Akgul, A. (2019). "Integration of Syrian refugees in Turkey: Understanding the educators' perception", Journal of International Migration and Integration, 20(4), 1029-1040.
- Baban, F., Ilcan, S. ve Rygiel, K. (2017). "Syrian refugees in Turkey: Pathways to precarity, differential inclusion and negotiated citizenship rights", Journal of Ethnic and Migration Studies, 43 (81), 41–57.
- Baran-Çelik, N. (2015). "Türk Hukukunda Uluslararası Koruma Başvurusunda Bulunan veya Uluslararası Korumadan Yararlanan Yabancıların Hak ve Yükümlülükleri", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 6, 73-115.
- Berki, O. F. (1970). Devletler Hususî Hukuku, Tâbiyet ve Yabancılar Hukuku, C.I, B.7, Ankara: Güzel Sanatlar Matbaası.
- Berry, W. J. (1997). "Immigration, Acculturation and Adaption." Applied Psychology: An International Review, 46 (1): 5–68.
- Berry, W. J. (2011). "Integration and Multiculturalism: Ways Towards Social Solidarity." Papers on Social Representations, 20 (2): 2.1–2.21.
- BMMYK (2014). "Resettlement, Humanitarian Admission and other Forms of Admission for Syrian Refugees 2013/2014 Pledges".
- Bogdan, R. ve Biklen, S. K. (1997). Qualitative research for education. Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Chang, S.J., van Witteloostuijn, A. ve Eden, L. (2010). "From the Editors: Common method variance in international business research", Journal of International Business Studies, 41, 178–184.
- Çelik, Ç. ve İçduygu, A. (2019). "Schools and refugee children: The case of Syrians in Turkey", International Migration, 57(2), 253-267.
- Cengiz, D., Özgür, E. ve Yıldız, S. (2018). "Antakya'daki Suriyeli Mültecilerin Gündelik Yaşam Pratikleri", TÜCAUM 30. Yıl Uluslararası Coğrafya Sempozyumu, 232-238.
- Çiçekli, B. (2014). Yabancılar ve Mülteci Hukuku, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Çörtoğlu-Koca, S. Ve Kavşat, F.C. (2015). "Geçici Koruma Yönetmeliği Uyarınca Geçici Koruma Kararının Kapsamı, Alınması ve Sona Ermesi", Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1, 335-355.
- Diñer, B. O., Federici, V., Ferris, E., Karaca, S., Kirişçi, K. ve Çarmikli, E.Ö. (2013). Turkey and Syrian refugees: The limits of hospitality. Washington: USAK: Brookings.
- Duman, M., (2019). "Göçün Sosyal ve Mekânsal Etkileri: Antakya Ovakent Örneği", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Edwards, A. (2012). "Temporary Protection, Derogation and the 1951 Refugee Convention", Melbourne Journal of International Law, 13, 12-25.

- Ekşi, N. (2014). Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukuku, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Eksi, N. (2014). The New Turkish Law on Foreigners and International Protection: An Overall Assessment. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG.
- Elçin, D., (2016). "Türkiye'de Bulunan Suriyelilere Uygulanan Geçici Koruma Statüsü 2001/55 Sayılı Avrupa Konseyi Yönergesi ile Geçici Koruma Yönetmeliği Arasındaki Benzerlik ve Farklılıklar", TBB Dergisi, 124, 9-80.
- Elçin, D. (2015). "The Principle of Non-Refoulement: A Comparative Analysis between Turkish National Law and International Refugee Law" içinde Politics and Law in Turkish Migration, Eds. I. Sirkeci, D. Elçin ve G. Şeker, Londra: Transnational Press London, 39-50.
- Ercoskun, B. (2015). "Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye sosyokültürel ve sosyoekonomik etkileri", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Yeni Yüzyıl University, İstanbul.
- Erdoğan, M, M. (2014). Türkiye'deki Suriyeliler: toplumsal kabul ve uyum araştırması. Ankara: HUGO Yayınları.
- Erdoğan, M. (2020). "Suriyeliler Barometresi 2019 Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi", Ankara: Orion Kitabevi.
- Erdoğan, İ. (2012). Pozitivist metodoloji ve ötesi: Araştırma tasarımları, Niteliksel ve İstatiksel yöntemler. Ankara: Erk Yayınları.
- Ergüven, N.S. ve Özturhanlı, B. (2013). "Uluslararası Mülteci Hukuku ve Türkiye", AÜHFD, 62(4), 1019-1040.
- Erten, R. (2015). "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Hakkında Genel Bir Değerlendirme", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.XIX(1), 5-40.
- Forrest, R., ve Kearns, A. (2001). "Social cohesion, social capital and the neighbourhood", Urban Studies, 38 (12), 2125-2143.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., ve Hyun, H. H. (2012). How to design and evaluate research in education, New York: McGraw-hill.
- Fuller, C. M., Simmering, M. J., Atinc, G., Atinc, Y. ve Babin, B. J. (2016). "Common methods variance detection in business research", Journal of Business Research, 69(8), 3192-3198.
- GlGM. (2022). "İstatistikler: Geçici Koruma", <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>
- Göğer, E. (1979). Yabancılar Hukuku, Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Greene, J., Caracelli, V. ve Graham, W. (1989). "Toward a conceptual framework for mixed-method evaluation designs", Educational Evaluation and Policy Analysis, 11, 255–274.
- Güngördü, Z. ve Kurtarır, E. (2016). "Mülteciler ve Hatay'da geleceğin plansız inşası", Göç Dergisi, 3(1), 83-98.
- Güngördü, Z. ve Özbakır, B. A. (2021). "Kentsel Mültecilerin Kente Uyum Süreçlerinde Konuta Erişimleri: Hatay Örneği", Göç Dergisi, 8(1), 41-78.
- Helliwell, F, J ve Wong, S. (2011). "Trust and wellbeing". International Journal of Wellbeing, 1 (1), 42–78.
- İçduygu, A. (2015). Syrian refugees in Turkey: The long road ahead. Migration Policy Institute Report.
- İvrendi, M. (2021). Genç Suriyeli mültecilerin sosyal uyum ve sorunlarına ilişkin bir alan araştırması: İstanbul Arnavutköy örneği, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi.
- Kağnıcı, Y. D. (2017). "Suriyeli mülteci çocukların kültürel uyum sürecinde okul psikolojik danışmanlarına düşen rol ve sorumluluklar", Elementary Education Online, 16 (4), 1768–1776.
- Karan, O., Çakır, B. ve Kurtarır, E. (2020). "Hatay'daki Suriyeli Mültecilerin Girişimcilik Alanındaki Deneyimleri ve Mekânsal Faktörler", Göç Dergisi, 7(1), 77-94.
- Karasar, N. (2005). Scientific research method. Ankara: Nobel Publishing.

- Karasu, A, M. (2016). “Şanlıurfa’da yaşayan Suriyeli sığınmacıların kentle uyum sorunu”, SDU the Journal of Faculty of Economics, 1 (3), 995–1014.
- Kaya, İ. ve Eren, E. Y. (2015). Türkiye’deki Suriyelilerin Hukuki Durumu, Arada Kalanların Hakları ve Yükümlülükleri, Ankara: Seta Yayınları.
- Keleş, S. Ç., Aral, T., Yıldırım, M., Kurtoğlu, E., ve Sunata, U. (2016). “Attitudes of Turkish youth toward Syrian refugees in respect to youths’ gender, income, education, and city: A Scale Development Study”. Turkish migration 2016 selected papers, 155-163.
- Kirişçi, K. (2014). Misafirliğin Ötesine Geçerken Türkiye’nin Suriyeli Mülteciler Sınavı, Ankara: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu & Brooking Enstitüsü.
- Kocadaş, B. (2021). “Suriyeli Sığınmacıların Türk Toplum Yapısına Uyum Sürecinde Yaşadıkları Sorunlar Üzerine Bir Değerlendirme”, Sosyolojik Düşün, 6(1), 19-42.
- Laverty, S. M. (2003). “Hermeneutic phenomenology and phenomenology: A comparison of historical and methodological considerations”, International journal of qualitative methods, 2(3), 21-35.
- Lauterpacht, E. ve Bethlehem, D. (2003). “The Scope and Content of the Principle of Non-Refoulement: Opinion”, içinde Refugee Protection in International Law, Eds. E. Feller, V. Turk ve F. Nicholson, Cambridge: Cambridge University Press, 119-121.
- Lazarev, E. ve Sharma, K. (2017). “Brother or burden: An experiment on reducing prejudice toward Syrian refugees in Turkey”, Political Science Research and Methods, 5 (2), 201–219.
- Neuman, W. L. (2016). Toplumsal Araştırma Yöntemleri (Çev. S. Özge). İstanbul: Yayın Odası Yayınları.
- ORSAM (2015). “The Economic Effects of Syrian Refugees on Turkey: A Synthetic Modelling”, no: 196.
- Özden, Ş. (2013). Syrian refugees in Turkey. MRC Research Report.
- Podsakoff, P. M., & Organ, D. W. (1986). “Self-reports in organizational research: Problems and prospects”, Journal of management, 12(4), 531-544.
- Podsakoff, P. M., MacKenzie, S.B, Lee, Y.E., ve Podsakoff, N. P. (2003). “Common method biases in behavioral research: a critical review of the literature and recommended remedies”, Journal of Applied Psychology, 88(5), 879-903.
- Pirjola, J. (1995). “Temporary Protection as a Future Model”, Nordic Journal of International Law, 64(3), 423-427.
- Seviğ, V.R. (1981). Türkiye’nin Yabancılar Hukuku, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi.
- Seyidov, I. (2021). “Understanding Social Cohesion from the Perspective of the Host Community: Turkey Example”ö Journal of Economy Culture and Society, 0(63), 111-125.
- Sezgin, A. A. ve Yolcu, T. (2016). “Göç ile Gelen Uluslararası Öğrencilerin Sosyal Uyum ve Toplumsal Kabul Süreci”, Humanitas, 4(7), 417-436.
- Şimşek, D. (2018). “Integration processes of Syrian refugees in Turkey: class-based integration”, Journal of Refugee Studies, 1-18.
- Tabachnick B. G. ve Fidell L. S, (2013), Using multivariate statistics, 6th edn, Upper Saddle River, NJ: Pearson
- Tekinalp, G. (2003). Yabancılar Hukuku, İstanbul: Beta Basım Yayın.
- Topal, A.H. (2015). “Geçici Koruma Yönetmeliği ve Türkiye’deki Suriyelilerin Hukuki Statüsü”, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2(1), 5-22.
- Tunç, A.Ş. (2015). “Refugee Behaviour and Its Social Effects: An Assessment of Syrians in Turkey”, Turkish Journal of TESAM Academy, 2(2): 29–63.

EKLER

EK 1: ANKET FORMU

ANKET FORMU
Değerli Katılımcı, Bu çalışma Atılım Üniversitesi Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi kapsamında, Doç. Dr. Doğa ELÇİN, Doç. Dr. Ilgar SEYİDOV, Dr. Öğretim Üyesi Asuman Özgür Keysan ve Doç. Dr. Ceyhan ÇİĞDEMOĞLU’nun yer aldığı proje ekibi tarafından yürütülmektedir. Göç ve sosyal uyumun, toplumsal kabul sürecinin irdelenmesi üzerine olan bu araştırma, Hatay ilinde yaşayan Türkiye vatandaşlarının konu hakkında görüşlerini ve yerel paydaşların durumu nasıl değerlendirdiklerini ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Vermiş olduğunuz yanıtlar araştırmanın tamamlanabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Cevaplarınız yalnızca akademik amaçlı kullanılacak olup vermiş olduğunuz bilgiler üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır. Zaman ayırıp katkı sağladığınız için teşekkür ederim.

Demografik Bilgi Formu

- Yaşınız: 18-25 () 26-35 () 36-45 () 46-55 () 55+ ()
- Cinsiyetiniz: Erkek () Kadın () Diğer ()
- Eğitim Durumunuz: Okur –yazar () İlkokul () Ortaokul () Lise () Lisans () Yüksek Lisans () Doktora ()
- Mesleğiniz: Memur () İşçi () Esnaf () Öğrenci () İşsiz ()
- Gelir Düzeyiniz 0-4200 TL, 4201-8400, 8401-12000, 12001-18000, 18001-22000, 22-üstü
- Oturduğunuz İlçe: Antakya () Reyhanlı () Samandağ ().....

Suriyeli Göçmenlere Yönelik Tutum Ölçeği

Lütfen, aşağıda verilen maddeler için 1-kesinlikle katılmıyorum ve 5-tamamen katılıyorum olmak üzere size en yakın gelen kutucuğu işaretleyiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Biraz Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Şehir merkezinde Suriyeli mülteci görmek beni rahatsız eder						
2. Suriyeli mülteciler Türk kültürüne uyum sağlamalıdır.						
3. Suriyeli mültecilerle komşu olmaktan rahatsızlık duymam.						
4. Suriyeli mültecilere önümüzdeki seçimlerde oy hakkı verilmesini desteklerim.						
5. Suriyeli mültecilerin bulaşıcı hastalık taşıma olasılığı beni tedirgin eder.						
6. Suriyeli bir mülteci ile arkadaş olmaktan kaçınırım.						
7. Suriyeli mültecilerin Türkiye'deki çalışanların iş olanaklarını kısıtladıklarını düşünüyorum.						
8. Suriyeli mültecilerin Türkçe öğrenmeleri gerektiğini düşünüyorum.						
9. Suriyeli mültecilerin suç oranını arttırdıklarını düşünüyorum.						
10. Suriyeli mültecilere vatandaşlık hakkı tanınması beni rahatsız eder.						
11. Suriyeli mültecilerin yararına düzenlenen sosyal sorumluluk projelerine gönüllü olmak isterim.						

12. Suriyeli mültecilerin vergi vermemelerini yanlış buluyorum.						
13. Oturduğum mahallede veya yakın çevresinde Suriyeli mültecilerin ikamet etmesini istemem.						
14. Suriyeli mülteciler sınır dışı edilmelidir.						
15. Suriyeli mülteciler belli bir süre için toplu taşıma araçlarında ücretsiz yararlanmalarında bir sakınca görmüyorum.						
16. Suriyeli mültecilerin kullandığı tuvaleti kullanmaktan rahatsızlık duyarım.						
17. Suriyeli mültecilerin Türkiye sınırlarında doğan çocuklarının Türk vatandaşı olmaları gerektiğini düşünüyorum						
18. Otobüste Suriyeli mülteci gördüğüm zaman yanına oturmayı tercih etmem.						
19. Çocuğumu her zaman götürdüğüm parkta Suriyeli mültecilerin bulunması beni tedirgin eder.						
20. Suriyeli mülteciler bir suça karıştıklarında Türkiye vatandaşlarından daha fazla ceza almalıdırlar.						
21. Suriyeli mülteciler Türkiye vatandaşlarıyla aynı sağlık hizmetlerinden faydalanmalıdırlar.						
22. Suriyeli mültecilerin ülkeme sığınması beni rahatsız etmez.						
23. Suriyeli mültecilerin sokaklarda dilenmeleri vatandaşların iyi duygularını suiistimal etmektedir.						
24. Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye girişlerinin zorlaştırılması gerektiğini düşünüyorum.						
25. Çocuğumun Suriyeli mülteci çocuklarla arkadaş olmasından rahatsız olmam.						
26. Suriyeli mülteciler ile Türkiye'deki çoğunluğun inandığı dinin aynı olması bir güven ortamı oluşturur.						

ATILIM
ÜNİVERSİTESİ

Kızılcaşar, 06830 İncek Gölbaşı/Gölbaşı/Gölbaşı/Ankara

t. 0 (312) 586 80 00 f. 0 (312) 586 80 90

www.atilim.edu.tr